

LETO XXV. ŠT. 40 (1199) TRST, GORICA
ČETRTEK, 22. OKTOBRA 2020

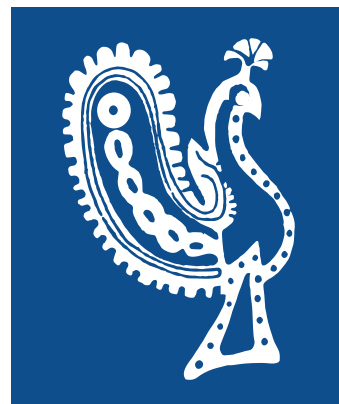
CENA 1,20€
www.noviglas.eu

TAXE PERCUE TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA, ITALY

SETTIMANALE
Poste italiane S.p.a.
Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003
(conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma1, NE/ PD ISSN 1124-6596

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV
KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Str. 7 / Gorica
**Svetnica SSk Marilka Koršič o
učinkovitosti občinske uprave**

Str. 8 / Knjižna novost
**Sinteze, druga zbirka kratke
proze Primoža Sturmana**

Str. 9 / Trst
**Tržaška branja, nova knjiga
prof. Marije Pirjevec**

foto @ivanpersoglia

Jesen na Krasu je krasna!

Čas za molitev

Jurij Paljk

Včasih se v uredništvu posmejemo na račun italijanskega premierja, ki je že izrekel veliko neumnosti, ena največjih je bila gotovo tista njegova patetična napoved: "Sara' un anno bellissimo! Čudovito leto bo!" Vemo, da je potem prišla pandemija z virusom covid-19, ki nam dokazuje, kako smo krhki. Vse več je okuženih tako v Italiji kot v Sloveniji, v Evropi in v svetu. Svoje delo skušamo opravljati pošteno in nočemo dramatisirati, prav gotovo pa ne bomo dajali besede posmeovalcem in tistim, ki ne upoštevajo navodil zdravnikov in ne vlad širom po svetu, ki nam naročajo, naj skrbimo z razkuževanjem, medsebojno razdaljo, maskami, predvsem pa z osamo, da ne bo okužb še več. Tudi mi v uredništvu imamo kolego, ki je v osami zaradi okužbe, vse prostore smo že večkrat razkužili, uredništvo je zaprto za zunanje člane, sami se držimo pravil, ki nam jih nalagajo zdravniki in vlada. In nam ni vseeno, ker je v domovini Sloveniji stanje iz dneva v dan slabše, tudi zaradi kriminalne objestnosti nekaterih, ki se ne držijo pravil, ki jih zahteva širjenje virusa covid-19. In se navajamo na vse večje razdalje med nami, take in drugačne. A naša misel gre in mora iti predvsem najbolj šibkim in najbolj ranljivim, prav zato moramo sami skrbeti, da se ne bomo okužili in tako nevarne bolezni prenašali na druge. V Sloveniji od torka, 20. oktobra, vladni odlok prepoveduje vse prireditve, maše z verniki, poroke ... "Zdaj je tak čas. Bodimo pogumni in odločni, a strpni in potrpežljivi. To je zlasti pomembno za politiko, ki naj si iskreno prizadeva za medsebojno spoštovanje in sodelovanje," je vsem Slovincem dejal predsednik Borut Pahor. P. Silvo Šinkovec ima prav: "Čas krize je tudi čas premišljevanja, kdo smo in kam gremo ... Nosimo maske, razkužujemo roke, držimo razdaljo. Pravila so potrebna zaradi naše varnosti. Bogu pa se priporočamo, ker vemo, da ni vse od nas odvisno. Zato potrebujemo Božje varstvo. Zato je sedaj tudi čas za molitev za vse, ki verjamejo v moč molitve."

Trst - Gorica

Zunanji minister Anže Logar na obisku

Zunanji minister Republike Slovenije dr. Anže Logar je v ponedeljek, 19. oktobra 2020, obiskal Trst in Gorico ter se srečal s predstavniki slovenske narodne skupnosti v Italiji. V Trstu je minister obiskal Narodni dom in se srečal s predstavniki novoustanovljene fundacije, ki bo sprejela lastništvo te simbolične palače. Več pozornosti je bilo namenjene vprašanju slovenskega zastopništva v italijanskem parlamentu, pri čemer je minister poudaril pomen enotnosti v manjšini. V Trgovskem domu v Gorici se je zunanji minister dr. Anže Logar srečal s predstavništvom slovenske narodne skupnosti na Goriškem in Videmskem. Po uvodnih pozdravih predsednikov

dveh krovnih organizacij SKGZ in SSO, Ksenije Dobrila in Walterja Bandlja, je Livio Semolič predstavil ministru Logarju potek vračanja Trgovskega doma, Julijan Čavdek pa ga je seznanil z nameni in delovanjem službe za jezikovne pravice Zajezik. Šefa slovenske zunanje politike so nato pozdravili pokrajinska predsednica SKGZ za Videmsko Luigia Negro ter goriški pokrajinski predsednici SKGZ in SSO Maja Humar ter Franca Padovan. Slovenskega zunanjega ministra je pozdravila tudi senatorka Tatjana Rojc, ki je izrazila zadovoljstvo s potekom vračanja Trgovskega doma, kot je to zapisano v zaščitnem zakonu 38/2001.

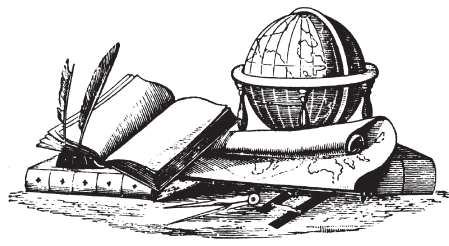
Direktorica

3

Pot miru so minuli teden nagradili kot najboljšo evropsko projektno idejo. O delovanju fundacije smo se pogovorili z direktorico Mašo Klavara

Komisija Državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu se je 14. t. m. seznanila s predlogom sprememb proračuna za leto 2021 in proračunom za leto 2022. V razpravi so bili člani komisije enotni, z zadovoljstvom so sprejeli načrte za zvišanje sredstev za urad za prihodnji dve leti za skupno 1,9 milijona evrov. Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch je poudarila, da z veseljem zre v predlog proračuna za leti 2021 in 2022, saj se sredstva v obeh letih povečujejo. Glede na predlog bi se sredstva za leto 2021 povečala s sprva predvidenih 9,5 milijona evrov na 10,2 milijona, v letu 2022 pa na 10,7 milijona.

Demokracija je izziv za vse

Optimizem drugorazrednih

Nekdanji predsednik nemškega parlamenta (Bundestaga) Wolfgang Thierse je zapisal, da "po 30 letih združite vladata v vzhodnih deželah nejevolja in ogorčenje. Vendar bi lahko vzhodnonemške izkušnje razpada, ponovnega dviga in prenove družbe pomagale, da bi se usmerili izzivom prihodnosti." Bi bilo možno kaj podobnega tudi v Sloveniji, se pravi, ali se lahko tudi na Slovenskem malodušje in nejevolja usmerita v izziv za družbo prihodnosti? Sicer se zdi, da je nejevolja zdaj v obdobju Janševе vlade bolj na strani politične opozicije. Ta sicer pokriva tiste sloje, ki jim zaradi pridobitev izročil revolucije gre bolje kot ostalim. Večini teh se ni treba seliti v tujino – saj imajo njihovi starši dovolj vpliva in denarja, da jim zagotovijo mesta doma. Med njimi so močni deli uslužbencev establishmenta državnih jasli, tudi npr. v RTV SLO, ki ljubosumno čuvajo pridobitve in ovirajo spremembe. Očitno jih je kar nekaj, kdo celo med strankami sedanje koalicije. Ne gre jim za reforme družbe, pač pa za ohranitev položajev, čeprav javno govorijo kaj tretjega, le o svojih privilegijih in povezavah ne. Malodušje pa se je utrdilo pri tistih, ki jih je tranzicijsko ropanje pahnilo na rob in se jih lahko dotakne omenjena propaganda za sejanje nezadovoljstva v družbi, čeprav bi storili dobro, če bi z volitvami vplivali na razvoj države. Izvajalci te propagande nezadovoljstva pa so namreč ravno tisti, ki so iz tranzicije s podedovano politično močjo iz nekdanjega sistema s privilegiji povzročili revščino teh prizadetih. Zato naskakujejo ministra Hojsa (in druge vladajoče), ki je dregnil v delo pravosodnih in drugih organov glede "iranskega denarja", TEŠ, nabav v zdravstvu itd. Isti jemljejo upanje ogroženim in

izganjajo sposobne v tujino, branijo svoje pozicije, ščuvajo v parlamentu in v medijih, ovirajo delovanje organov pregona ter demokratizacijo. V zdravstvu je zato treba ukiniti privilegije državnega zdravstva, kot pravi zobozdravnik dr. Krištof Zevnik v *Družini* in ustvariti enakopravne pogoje dela vsem. "Človeška bitja so tista bitja, ki govorijo, nečloveška pa tista, o katerih govorimo", je zapisal sociolog Latour. Namen politike je, da bi se ljudje med seboj dogovarjali o svojih skupnih zadevah, in sicer tako, da nihče ne bi bil prezrt in se ne bi počutil nečloveško, ker bi ga izključevali iz dogovora in mu preprečevali normalno družbeno komuniciranje. Zato je nujen politični dialog, saj politika "realne utopije" (Büchle, *Politika zoper laž*) zahteva spravo in sodelovanje. Kot postkomunistična država ima Slovenija zaradi usledin laži in potvarjanj, ki še botrujejo privilegijem, težavo politične komunikacije. Iz komunizma izhajajoči odločevalci so javni le diktirali, stranke tega izvora zato nočejo dialoga, kot potrjuje večina sedanje opozicije. Na preizkušnji je tudi demokracija medijev. A ravno tako imenovani "brantelji" demokracije medijev najbolj vztrajajo na svojih finančnih in programskih monopolih in jih v RTV SLO celo reklamirajo. Zakaj RTV SLO tako krčevito poudarja usmerjenost vlade višegradske skupini, čeprav se politiki sedanje vlade sestajajo z vsemi predstavniki EU, le da to RTV ignorira? Verjetno zato, ker omenjene postkomunistične države resno prečiščujejo totalitarne monopole in vzpostavljajo demokratične temelje, kar moti postkomunistične levičarje, ki ne zmorejo in zaradi svojih finančnih interesov niso pripravljeni

sprejeti ustreznih pozitivnih družbenih različic ter bruhajo svoj gnev na družbeno očiščenje v teh državah. Očitno se v določenih strankarskih in nevladnih organizacijah bojijo izgubiti dosedanje privilegije, saj bi se lahko in bi se morali boriti za ustrežnejše nacionalno-konstruktivne vsebine in teme. Morda smo državljani in celo tisti v novih nevladnih organizacijah premalo odločni, da bi se enakopravno zavzeli in kljubovali na političnem, organizacijskem in gospodarskem demokratičnem trgu. Seveda so še številne ovire, a treba jih je z dosledno dejavnostjo premagovati, da uveljavljamo svoje ustavne pravice. Veliko državljanov, pa tudi organizacije, ki so nastale po letu 1990 in zastopajo, npr. žrtve komunizma, pravno varnost, pluralnost medijev itd., torej evropsko in nacionalno naravnane teme, težje dobijo dostop do medijev. Ovire dostopa so na RTV SLO, celo v sodstvu ter enakopravnem vstopu v državno financiranje, čeprav imajo vsi državljani in tudi društva v javnem interesu to pravico, enako kot druge. To velja tudi za naše Društvo Združeni ob Lipi sprave, kot smo zapisali v pravkar izdani knjigi *Sprava in demokracija*. A pot je vseeno zahtevna. Verjamem pa, da je kljub izpadom levičarjev in njihove ulice mogoče graditi državo po javnih, za vse veljavnih pravilih, le držati se jih moramo ter jih zavzeto braniti in vzdrževati. Demokracija je namreč izziv za vse, po evangelijskih besedah pa to dosegajo le močne in odločne osebnosti, ne protestni nasilneži, ki jim je treba odločno reči ne, pač pa močni v duhu in resnici. Zato podobno kot Thierse verjamem, da je tridesetletnica tudi naša priložnost.

Janez Juhant

Ob okroglem življenjskem jubileju Marjana Terpina Iskrena zahvala za njegovo dolgoletno politično delovanje!

Vzvezi s čestitkami gospodu Marjanu Terpinu ob njegovem visokem življenjskem jubileju, ki so bile objavljene v Novem glasu z dne 8. oktobra, je prišlo do neljubega spodrsnjaja v zvezi s

demokratski zvezi, ki sta jo sestavljali liberalna Slovenska demokratična skupnost in Slovenska katoliška skupnost. V 70. letih prejšnjega stoletja je bil Marjan Terpin zelo aktiven pri obnovi

Marjan Terpin izvoljen za podtajnika. 25. novembra 1976 je zasedal 2. pokrajinski kongres SSK za Goriško in Marjan Terpin je bil izvoljen za pokrajinskega tajnika. To funkcijo je obdržal do 17. maja 1989, ko je štafeto palico predal dr. Mirku Špacapanu. Maja 1975 sta se novonastala goriška SSK in tržaška SSK združili in stranka lipove vejice je dobila deželno razsežnost. Marjan Terpin je bil takrat izvoljen v prvo deželno tajništvo SSK, v katerem je sodeloval tudi v naslednjih mandatih. Na 5. deželnem kongresu SSK, ki je potekal v Gorici, je bil izvoljen za deželnega predsednika. To funkcijo je obdržal do leta 1997.

Opisanemu političnemu delovanju Marjana Terpina bi bilo treba dodati še številne sestanke z najpomembnejšimi političnimi akterji italijanske in slovenske politike in sodelovanje v sklopu skupnega predstavništva Slovencev v Italiji. Nadalje je pomembna njegova vloga pri t. i. Slovenski pomladi in podpiranju demokratičnih sil v sklopu koalicije DEMOS-a. Za vse to in še za mnogo drugega smo pri SSK Marjanu Terpinu izredno hvaležni in mu še enkrat izrekamo iskrena voščila ob njegovem visokem življenjskem jubileju.

Slovenska skupnost, zbirna stranka Slovencev v Italiji

funkcijami, ki jih je zasedal pri stranki Slovenska skupnost. Zaradi tega podajamo povzetek njegovega bogatega političnega delovanja, ki ga je sicer težko strniti v nekaj vrstic. Marjan Terpin se je že kot mlad fant začel zanimati za politiko in je sodeloval v zmagovitih volilnih kampanjah na občinskih volitvah v Števerjanu v letih 1956, 1961 in 1965 na strani Kmečko delavske zveze. Leta 1965 je dejavno stopil v politiko in postal tajnik števerjanske Kmečko delavske zveze. Po nekaj letih političnega delovanja na krajevni ravni je na povabilo dr. Avgusta Sfiligoja pristopil h goriški Slovenski

političnega delovanja znotraj SDZ. Takrat se je Slovenska katoliška skupnost preimenovala v Slovensko ljudsko gibanje, v kateri je Marjan Terpin skrbel za organizacijske zadeve in leta 1974 prevzel tajniško vlogo. Zahteva po politični obnovi s strani mlade generacije je sicer privedla do nekaterih napetosti, na koncu pa je 15. februarja leta 1975 le prišlo, po zgledu iz Tržaške, do ustanovitve goriškega dela Slovenske skupnosti. Marjan Terpin je bil takrat predsednik pripravljalnega odbora, ki je skrbel za ustanovitev organov goriške SSK. Na prvem sestanku novoizvoljenega sveta je bilo izvoljeno vodstvo goriške SSK, v katerem je bil

Povejmo na glas

A vendar srečanja potrebujemo

Janez Povše

A vendar srečanja potrebujemo, potrebujemo lep pogovor, potrebujemo druženje z znanci, s prijatelji, potrebujemo stik z drugimi in drugimi v najožjem krogu in tudi v manjših in večjih skupinah, ko gre za posebne trenutke. Potrebujemo bližino drugih ob raznih praznovanjih, obhajanju rojstnega dneva, krsta, poroke, potrebujemo, ker smo družbena bitja, sicer enkratne osebe oziroma posamezniki, a kljub temu družbena bitja, ki se želijo srečevati na najrazličnejše načine. Kako so v tem smislu nadvse pomembna naša druženja na delovnem mestu, v šoli, v sproščenem oddihu, kako radi zahajamo na najrazličnejše prireditve od tistih kulturnih pa vse tja do športnih in še mnogih drugih, kako nam veliko pomeni udeležba na verskih dogodkih, če čutimo v sebi tovrstno nagnjenje. Z eno besedo, biti skupaj in čutiti ta skupaj kot nekaj nepogrešljivega in osrečujočega je središnji del našega bitja in bistva, brez tega skupnega skupaj bi bili oropani za temeljno pretakanje medsebojnih izkušenj in prepletosti. Da se razumemo: vse do zdaj napisane vrstice niso zavajanje, niso poziv, naj ne sprejemamo uvedenih protivirusnih ukrepov, še manj so zanikanje covid-19, pač pa so opis naše, se pravi človekove narave, ki preprosto ne more polno in smiselno živeti brez žive povezanosti z drugimi. In v tej luči je več kot razvidno, da nam je virus odvzel, nam odvzema in nam bo še odzema

res nemajhen del sproščenega življenja, bolje rečeno znaten del zdravega življenja. Še mnogo bolj kot doslej je tudi postalo jasno, da stiki po telefončkih in omrežjih ne morejo nadomestiti neposrednih srečanj, kar nemara velja toliko bolj za otroke in mladostnike. Tozadnevne študije namreč dokazujejo, da so se prav na njih, torej na mladih in predvsem najmlajših, pokazale škodljive posledice prekomernega posluževanja elektronskih komunikacij, namreč vse večja zaprtost vase in mestoma kar odklanjanje neposrednih pogovorov in srečevanj. A v času virusa je vase zaobrtna drža močno preskočila v toliko večjo željo po stikih in druženjih iz oči v oči ter se pridružila srednjim generacijam z vse bolj številnimi zasebnimi srečanjmi, kar vse skupaj žal predstavlja osrednji vir novih okužb. Srečanja in druženja, kot rečeno, potrebujemo kot zemlja vodo, zato je prihajalo do neprevidnosti, neupoštevanja opozoril do tolikšne mere, da je že mogoče govoriti o neodgovornosti do zdravja samih sebe in drugih, zaradi česar je covid-19 spet močno dvignil glavo in prihaja k nam kot drugi ravno tako nevaren val. In kaj naj zdaj storimo s to svojo neustavljivo nujno po družabnosti, ko pa jo bodo morali novi ukrepi temeljito zamejiti? Vse dovoljene stike velja izrazito poglobiti, kar pomeni poglobiti jih z iskreno prijaznostjo in s še večjim iskrenim veseljem nad drugimi, saj so nam ti drugi lahko v odločilno oporo, če jim le posvetimo nekaj več čuteče pozornosti, kot jo v zameno od njih pričakujemo.

Minuli petek, 16. t. m., je bil na obisku v Trstu državni podsekretar Andrea Martella, ki je pri sedanjih italijanski vladi zadolžen za medije. V spremstvu slovenske senatorke Tatjane Rojc je imel tudi srečanje s slovenskimi mediji, na katerem nas ni bilo, čeprav smo bili povabljeni. Ker imamo v uredništvu kolego v karanteni zaradi virusa covid-19, se tudi sami iz odgovornosti do naših bližnjih ne udeležujemo javnih dogodkov. Smo pa iskreno hvaležni senatorki Tatjani Rojc, ki je na srečanju podtajnika Martelle s predstavniki Primorskega dnevnika, slovenskih programov in informativnih oddaj deželne Rai ter Novega Matajurja v našem imenu predstavila tednik Novi glas.

POGOVOR Maša Klavora, direktorica Fundacije Pot miru

Obnovili smo res ogromno dediščine soške fronte

Kljub temu da so "velike" obletnice mimo in kljub letu, ki ga doživljamo, je delo pri Fundaciji Poti miru še vedno zelo pestro. O tem smo se pogovorili z neutrudljivo in vedno prijazno direktorico fundacije Mašo Klavoro.

Že veliko let ste pri fundaciji. Kako so se zadeve v letih razvile in spremenile?

Fundacija je bila ustanovljena leta 2000, deset let po nastanku Kobariškega muzeja. Ustanovitelji so domačina Zdravko Likar in Željko Cimprič ter dva doktorja iz Ljubljane, Tone Jeglič in Robert Blinc. Ta skupina je razumela, da je veliko dediščine soške fronte ostalo v naravi, to se pravi nepremična dediščina, ki jo je vredno obnoviti, ohraniti, raziskovati in ovrednotiti oz. predstaviti širši publiki. Že takrat so začeli razmišljati o poti miru, ki bi povezovala prav območje soške fronte. Neke vrste zamisel o poti miru je imel avstrijski alpinist Walther Schaumann, ki je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja govoril o poti, ki bi združevala kraje prve svetovne vojne. Ta ideja se je potem na različne načine razvila v Venetu, na Tirolskem in tudi pri nas na Primorskem, tako na italijanski strani kot na slovenski. Fundacija je nastala prav na teh osnovah in na uspehu Kobariškega muzeja. V prvih letih (med 2000-2007) je fundacija s posameznimi društvi in zasebnimi zbiratelji začela urejati muzeje na prostem v zgornjem Posočju. Tam je odprla tudi prvi del Poti miru, ki je bila 100 km dolga. Nastali so muzeji, ki so bili izpostavljeni na avtentičnih linijah Avstro-Ogrske ali pa italijanske frontne črte. V tistem času so nastajale tudi Poti miru na Krasu, na območju občine Miren in na sosednji italijanski strani ter park miru na Sabotinu. Od 2008, takrat sem se fundaciji pridružila tudi jaz, do leta 2013 smo začeli ta območja od Bovca do Trsta povezovati in snovati skupen ambiciozni čezmejni projekt Pot miru od Alp do Jadrana. Izvajali smo ga v sodelovanju z vodstvom Pokrajine Gorica od leta 2012 do 2015, ko smo tudi simbolno odprli Pot miru od Alp do Jadrana z velikim koncertom in dogodkom na Trgu Evrope med Gorico in Novo Gorico. Takrat je bila tudi bolj natančno popisana vsa dediščina in pripravljeno veliko gradiva, med katerim je bil tudi vodnik. Fundacija poleg ohranjanja dediščine in razvoja kulturnega turizma več čas izvaja tudi izobraževalne

aktivnosti za vodnike, šolske skupine, turistične ponudnike, raziskovalno dejavnost, zadnja leta pa se osredotočamo še predvsem na popis padlih vojakov.

vojno še zelo živ. Zelo smo odvisni od evropskih projektov. Pri fundaciji je zdaj zaposlenih osem ljudi in polovica naših plač je povezanih z uspešnostjo

Letošnja zgodnja pomlad je bila velik izziv za vse, prav tako tudi pri fundaciji. Izredne razmere niso prizadele le turizmu, ampak tudi ostale dejavnosti. Tudi

bila na srečo tudi letos izredno uspešna glede obiska. Zdaj pa se vračamo na spomladansko stanje, saj smo septembra že izgubili nekaj večjih šolskih skupin, ki so glede na poslabšanje razmer odpovedale obisk. Bi pa rada poudarila, da se kljub razmeram bodisi spomladi kot zdaj v jeseni vezi med partnerji čez mejo niso pretrgale. Redno smo bili v stiku in si izmenjavali informacije, mnenja in uspešno načrtovali aktivnosti, čeprav je kar nekaj dogodkov predvsem na italijanski strani odpadlo. Tukaj bi izpostavila tudi odlično sodelovanje, ki ga imamo z deželo FJK oz. Promoturjem in Erpacom. Upamo, da zima ne bo še dodatno poslabšala današnje razmere. Verjetno bodo naši projekti imeli rahel zamik v leto 2022, čeprav si ne želimo, da bi bil koronavirus neko opravičilo, in se bomo kljub kočljivim časom potrudili, da bomo izvajali tiste dejavnosti, ki se jih bo seveda dalo izvesti,

naredili nov turistični vodnik za različne ciljne skupine, različen promocijski material in novo spletno stran, tako da bo pot res privlačna za pohodnike, kolesarje, raziskovalce, potomce padlih vojakov itd. Nadgradili bomo tudi informacije na terenu, popisali padle vojake, pripravili razstavo v sodelovanju z Erpac in ZRC SAZU o vojaki, ki so bili tudi umetniki, in še marsikaj. Upam, da bomo tako res združili čezmejni prostor v enotno pot, kjer bodo eni in drugi dihal skupaj za to idejo in jo širili obiskovalcem celega sveta. Obenem je pomembno, da smo na vseh pobudah skupaj in da se spominjamo na vse vojake, ne pa samo vsak svojih in da na ta način krepimo vrednoto miru, ki je univerzalna vrednota. Drugo leto, ko bo Slovenija predsedovala EU, pa si želimo svojo idejo predstaviti tudi drugim državam in institucijam, da bi tako prišlo do podpisa zaveze o ustanovitvi evropske Poti miru.

Letos čezmejna sodelovanja oz. Interreg programi praznujejo 30 let delovanja. V sredo, 14. oktobra, ste doživeli pravo zadoščenje, kajne?

Tako je, EU je objavila poziv, da išče najboljšo evropsko projektno idejo. Že spomladi se je prijaviло kar 150 projektov, Pot miru pa je bila izbrana med tridesetimi najboljšimi idejami. Potem smo morali narediti kratek promocijski filmček in na podlagi tega in opisa je bila Pot miru izbrana med najboljšimi šestimi projekti. 14. oktobra je bilo rečeno, da gremo projekt predstaviti v Bruselj, zaradi koronavirusa pa so pobudniki na koncu izbrali drugačnega pot. Glasovanje je potekalo na nekoliko nenavaden način, in sicer javno preko Facebooka. Predstavili smo gledališko igro, v kateri so igrali tri osebe, to so kolega iz fundacije, kolegica iz Promotura in kolega iz Posoškega razvojnega centra. V petih minutah smo predstavili idejo Poti miru/Walk of Peace. Naš projekt je na koncu zmagal, kar je veliko zadoščenje in kar ni bilo lahko s takim načinom glasovanja. Rada bi se zahvalila vsem sodelavcem, partnerjem in vsem, ki so glasovali in podpirali. Prepričani smo, da je naša ideja prava za Evropo in za vrednote EU in verjamemo, da bomo imeli še veliko priložnosti, ko jo bomo lahko predstavili in vanjo povabili druge partnerje.

Matevž Čotar

V zadnjih letih, v času obeleževanja stoletnic, ko se te pobude v sodelovanju z različnimi državami in institucijami še povečale in okrepile, smo razmišljali,

na evropskih projektih in pri lastnem zasluzku, zato imamo tudi v Kobaridu naš informacijski center z raznimi spominki in organiziramo tudi vrsto vodenih izletov.

fundacija je zaprla svoja vrata od sredine marca do sredine maja. Delali smo od doma in hodili posamično v pisarno, morali smo prilagoditi na druge načine

kako to dediščino vpisati na seznam Unesco, in res od leta 2016 smo tudi na tem poskusnem seznamu. V dvajsetih letih smo obnovili res ogromno dediščine, od poti do muzejev na prostem in približno 40 spomenikov in obeležij.

Delovanje ni zamrlo, čeprav so pomembne obletnice mimo ...

Ne, pobud je v resnici vedno več in tega smo res veseli, kajti ne nazadnje ideja poti miru je povezovanje narodov, ki so bili nekoč vključeni v prvo svetovno vojno, od vzhoda do zahoda. Naša prva naloga pa seveda ostaja tesno sodelovanje na tem čezmejnem območju med Slovenijo in Furlanijo Julijsko krajino oz. Italijo. Si pa želimo to idejo tudi širiti proti Stelviu, kjer je bila jugozahodna fronta, a tudi na belgijsko-francosko območje, v Ukrajino, Poljsko, Slovaško in Češko, v bistvu povsod, kjer je spomin na prvo svetovno

Pred enim letom ste postali direktorica, kako doživljate to vlogo?

Gotovo so se stvari rahlo spremenile. Od nekdanj sem se trudila pri fundaciji in vložila res veliko energij, zdaj pa verjetno namenjam še več časa komunikaciji, in to z vedno bolj številnimi partnerji in osebami kot prej. Obenem pa je seveda moja dolžnost, da skušam zagotoviti finance za vse zaposlene, pa tudi za vse ostale partnerje, ki so vključeni v to zgodbo Poti miru. Spomnim, da Pot miru ni le ideja fundacije, ampak si od nekdanj želimo partnersko razvijati to zamisel. Za ta projekt se borimo skupaj, različne institucije v čezmejnem območju, kar pomeni skupno iskanje sredstev, skupen razvoj in skupno čezmejno upravljanje Poti miru. To si želimo, da bi bilo tudi naprej.

So letošnje razmere, ki jih prinaša koronavirus, vplivale na delovanje fundacije?

delovanje in komuniciranje, uporabljali smo aplikacijo Zoom in druge virtualne pripomočke. Delo tako ni zastalo, ampak gotovo se je upočasnilo. Ko so se začele

kljub temu da smo v teh časih bolj oddaljeni med seboj.

Projekt se torej nadaljuje ... Seveda, evropski projekt Pot miru/The Walk of Peace se uspešno nadaljuje. Fizično

občinske in državne meje spet odpirati, smo v juniju sprejeli prve obiskovalce. To so bili predvsem slovenski gostje. Julij in avgust sta

bomo nadgradili pot od Alp do Jadrana z dodatnimi kraki, do Čedad, Kranjske Gore in Bohinja (520 km). Z italijanskimi kolegi bomo

Naložite si Immuni. Majhno dejanje za veliko državo.

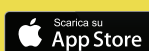

Skenirajte QR-kodo
in takoj prenesite
aplikacijo

brezplačna telefonska
številka
800 91 24 91
od ponedeljka do nedelje
med 7. in 22. uro

Immuni je aplikacija, ki lahko pripomore k zaježitvi in preprečevanju širjenja koronavirusa.

Kako deluje? Če je uporabnik pozitiven, aplikacija ob spoštovanju zasebnosti posameznika obvesti druge uporabnike, ki so bili z njim v stiku, in s tem pretrga verigo okužb. Za podrobnejše informacije obiščite spletno stran immuni.italia.it ali pišite na elektronski naslov cittadini@immuni.italia.it.

immuni

V sodelovanju s

FEDERAZIONE ITALIANA
EDITORI GIORNALI

KCLB – KROŽEK A. GREGORČIČ Srečanja pod lipami Čaščenje ovaduha

V mesecu avgustu, ob njegovem rojstnem dnevu, so v ljubljanskem Valvasorjevem parku, tik ob hramu slovenske demokracije, torej pri stavbi Državnega zbora, odkrili doprni kip komaj preminulega Janeza Stanovnika. V času svojega življenja je dobil različne nagrade in najvišja odlikovanja, njemu posvečen spomenik pa nameravajo postaviti tudi v Novi Gorici. Častnega meščana mesta Ljubljana od leta 2010 poznajo v matici za očeta slovenskega naroda, čeprav v času svojega življenja ni bil pravi zagovornik slovenske osamosvojitve.

O Janezu Stanovniku in njegovem življenju je v četrtek, 15. oktobra 2020, spregovoril slovenski politik, publicist in raziskovalec slovenskih arhivov Igor Omerza, ki je goriški publiki krstno predstavil svojo zadnjo knjigo z naslovom *Pravi obraz Janeza Stanovnika*. Na Srečanju pod lipami v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Krožka Anton Gregorčič se je z avtorjem pogovarjala novinarka Erika Jazbar, ki je nadomeščala poznavalca slovenskih arhivov Rada Pezdrija, odsotnega zaradi čakanja na rezultat brisa. "Knjiga, ki je nastala iz arhivskih dokumentov, predstavlja manj izpostavljene strani življenjske zgodbe očeta naroda, kot ga nekateri

nazivajo", je uvodoma povedala Jazbarjeva in dodala, da je v 200 strani dolgi publikaciji zajeto celotno Stanovnikovo življenje, vse od mladih let do obdobja, ko je bil močno vpleten v politiko, osamosvojitvenih let in zadnjega obdobja, ko je bil predsednik Združenja borcev. Besedo je nato prevzel

socialistov", je povedal Igor Omerza. Celo njegov prijatelj in zaščitnik Kocbek, vodja skupine krščanskih socialistov, ga je označil za ovaduha kmalu po končani vojni, ko je izvedel za to njegovo "umazano vlogo", kot jo je imenoval Omerza. Stanovnik je zaradi vloge prikritega komunista

ga mnogokrat zasledimo tako v njegovih javnih nastopih kot v še neobjavljenih arhivskih dokumentih", je povedal gost večera in prebral eno izmed Stanovnikovih izjav, in sicer stavek "Vame lahko streljate, od Jugoslavije ne bom odstopil, dokler bom živ". Omerza je pojasnil tudi to, da so bili ti dogodki do danes malo znani, ker so bili takrat objavljeni v jugoslovanskem tisku, kasneje pa tega niso povzeli v slovenskem tisku. Nadalje je v knjigi opisan dogodek, ko je Stanovnik lagal pred parlamentarno komisijo v zvezi z afero JBTZ in o tajnem vojaškem dokumentu, najdenem pri Janezu Janši, ter ne nazadnje o slavljenju Tomaža Ertla in Udbe, kar avtor opisuje kot "najbolj presenetljivo zadevo." Omerzi se zdi nespametno, da Slovenija in njeno glavno mesto čestitata človeku, ki je naredil politično kariero v nedemokracijskem režimu, ki si jo je zagotovil s tem, da je bil tajni ovaduh znotraj krščanskih socialistov. "S takimi počastitvami, kot jih je bil deležen Stanovnik, se sicer vrstijo neki politični interesi po zamegljevanju zgodovine in olepšavanju propadlega socialističnega režima in njegovih nosilcev", je povedal Omerza ter spodbudil bralce predstavljenе knjige, naj sami presodijo, ali so upravičeni poimenovanje Stanovnika za očeta slovenskega naroda in vsa čaščenja, ki jih je deležen.

Giulia Černic

avtor, ki je knjigo opisal kot "kritično politično biografijo Janeza Stanovnika, ki zbija mit o njem kot očetu naroda." Publikacija kronološko opisuje neštete dogodke, nekatere že javno znane in priznane, vse skupaj pa zbrane v enotni publikaciji, kar omogoči bralcem, da spoznajo lik od rojstva do smrti. V prvem poglavju izstopata "prehod iz globoke vere v nevero oziroma iz vrst krščanskega socialista v marljivega komunista in delovanje skritega komunističnega agenta znotraj skupine krščanskih

imel veliko podporo med komunističnimi voditelji, užival veliko zaupanje in na teh podlagah zgradil bogato politično kariero. Junija 1953 je v New Yorku imel razgovor, ki je bil še isti dan objavljen v knjižici z naslovom *The real truth about communist Yugoslavia*, kar pomeni prava resnica o komunistični Jugoslaviji. V zapisu lahko med drugim preberemo mnoge šokantne izjave Stanovnika, kot podporo ubijanju kmetov v sovjetski Rusiji. "V drugem poglavju izstopa fanatično zagovarjanje obstoja Titove Jugoslavije, ki

Pismo bralca Koronazmeda

Spet smo se znašli v času, Sko so glavne teme vseh medijev in vsakdanjih srečanj vedno tiste in vedno iste: koronavirus, covid, epidemija – teme, ki so zasenčile vse druge. In marsikomu tudi um ... Opreznost ni odveč, biti previdni je izjemno pomembno, varujmo pa

varnostne razdalje, da bi stopili v modri kontejner z odprtimi vrati; tisti, ki so stali pred njim, so pasli radovednost in z mobiji fotografirali nesrečneže, ko so jim uslužbenci zdravstvenega podjetja z dolgimi vatiranimi palčkami jemali bris grla in nosu. Pred tem je bolničarka

se "koronahisterije"! Od jutra do večera namreč poslušamo in razpravljamo samo o virusu, ki je spravil na kolena ves svet. O čem drugem je sploh težko razmišljati. V medijih se že nekaj dni pojavlja beseda "lockdown", ob kateri nas kar popade tesnoba, čeprav je predsednik vlade Conte v nedeljo zvečer raje govoril o "drugačni strategiji" in poudaril, da bi bilo uvajanje ukrepov, kakršne smo poznali spomladi, za državo prava nezgoda. Kot je bilo pričakovati, so se tudi na Goriškem kaj kmalu pojavili primeri okužbe v šolah, zlasti višjih, italijanskih in slovenskih. Marsikateri razred je že imel oz. ima lekcije na daljavo. Po prvih tednih se zdi, da so se šole na različne načine dobro pripravile na jesenski val okužb in – po načrtovanih protokolih – učinkovito odreagirale na razmere. Na splošno pa je težko ne ugotavljati, da med ljudmi kraljuje velika zmeda. Slišati je vse in obratno od vsega. In zdi se, da ima zdravstveni sistem, ki naj bi upravljal krizo, zaradi preobremenjenosti in pomanjkanja osebja očitno hude organizacijske težave. Živ dokaz je npr. bila množica ljudi, med katerimi so bili gotovo tudi okuženi s koronavirusom, ki so prejšnji teden čakali v dolgi vrsti na odvzem brisa v ulici Vittorio Veneto v Gorici: več kot sto oseb je stalo na pločniku tudi več kot poldrugo uro, v glavnem brez upoštevanja ustrežne

pobirala ljudem v vrsti zdravstvene izkaznice in jih zbirala v kupčku. Skrb, da bi se izogibali stikom med potencialno kontaminiranimi predmeti, je šla po gobe! Prav tako spoštovanje vsaj osnovne zasebnosti. Dvema so prejšnji teden odvzeli bris isti dan: prvega so z izidom seznanili že dan kasneje in prestaja 14-dnevno karanteno v pričakovanju na dvojni bris ob njenem izteku; drugega so zaradi zamud obvestili šele po treh dneh: ker so se medtem spremenila pravila o karanteni, bo ta imel krajšo karanteno od prvega in samo še en odvzem brisa ... Neko gospo so klicali na dom, da bi jo obvestili, da je njen bris negativen. Ona pa jim je odgovorila, da ne more biti res, saj na odvzem brisa nikdar ni šla ... Dva dni po brisu so nekomu sporočili, da je pozitiven; šest dni po njem še vedno čaka, da ga obvestijo, kot so obljubili, do kdaj bo trajala karantena, ali naj katero izmed oseb, s katerimi je imel prej opraviti, napoti do zdravnika, da mu predpiše bris, itd. itd. Veliko je torej nejasnosti in zmede. Čeprav upamo, da so taki in podobni primeri le izjeme in da se bodo krajevne zdravstvene strukture zaradi sile razmer naučile ukrepati bolj učinkovito, se pa le zdi, da ima prav znanec, zdravnik, ki se že veliko let spopada s topostjo sistema in trdi, da v tem trenutku vlada popoln kaos.

SOVODNJE OB SOČI Predstavitev knjige Izbral sem srednjo pot Rudi Pavšič, zagovornik dialoga

V Kulturnem domu Jožefa Češčuta v Sovodnjah se nadaljujejo Oktobrski večeri ob knjigi. V petek, 16. oktobra, je Alenka Florenin predstavila Rudija Pavšiča in njegovo knjigo spominov *Izbral sem srednjo pot*. Skupaj sta obogatila večer občinstvu s pogovorom o avtorjevih spominih in življenjskih izkušnjah v političnem krogu slovenske narodne skupnosti v Italiji. Knjigo pričevanj je zapisal Marjan Žiberna in je izšla letos aprila, najprej v digitalni obliki, nato pa še v tiskani.

To je knjiga, ki Hrani Pavšičeve spomine iz njegovega dvaindvajsetletnega predsednikovanja Slovenske kulturno-gospodarske zveze. V njej avtor predaja dogodke in trenutke, ki jih je doživel od časa krize, leta 1997, ko je stopil na vodilno mesto zveze, odkriva zaveznitva in konflikte znotraj slovenske manjšine ter nezaupanja do italijanskega naroda. V pripovedi omenja tudi svoje

ožje sodelavce in prijatelje, kot so Ace Mermolja, prvi slovenski predsednik Milan Kučan, nekdanja urednica Novega Matajurja Iole Namor in še drugi. Naslov dovršeno izraža Pavšičev življenjski nazor,

sledil srednji poti, in tako volil za italijansko socialistično stranko. Do konca svojega predsedniškega mandata se je zavzemal za skupno dobro slovenske manjšine, za skladne medsebojne odnose in skupne podvige.

Alenka Florenin in Rudi Pavšič

politično nagnjenost in način delovanja, ki ga je uporabljal od vsega začetka. Zrastel je v družini, v kateri je oče podpiral stranko Slovenska skupnost, mati pa Komunistično partijo. Že takrat se je odločil, da bo

Skušal je povezovati zamejske Slovence tako s Slovenci v matici kakor z Italijani. Sam se danes zaveda, da je bil pri tem včasih uspešen, včasih pa ne. "Imam se za pristaša dialoga, srednja pot pomeni dialog,

brez dialoga ne gremo nikamor." Pavšič pravi, da le z dialogom pridemo najdlje: z medsebojnim pogovorom in poslušanjem. Slovenska narodna skupnost potrebuje večjo povezanost oz. končno, kvalitetno združitev, da lahko razcveti in dobi širši odmev v prostoru. Višji skupni cilj lahko doseže le z majhnimi, a složnimi koraki. Dvigniti se mora kot trdna, enotna skupnost, odprta novostim in pripravljena za dialog, iskanje novih rešitev in prilagajanje spreminjaju sveta. Rudi Pavšič je zdaj aktiven novinar Novega Matajurja in predsednik istoimenske videmske zadruge. Razvidno je, da se čustveno zavzema za svetlejšo, skupno prihodnost slovenske manjšine v Italiji in prav zaradi tega je lahko za zgled tudi drugim manjšinam po svetu. Niz treh večerov se bo končal v petek, 25. oktobra, s predavanjem Tina Mamića o knjigi *Priimki – njihov izvor in pomen*.

Katarina Visintin

Zasedanje goriškega občinskega sveta

Marsikaj bi morala Občina Gorica še urediti!

V jesenskem času je bilo delovanje goriškega občinskega sveta kar intenzivno in dejavno. O tem, kako so potekali sestanki, in o učinkovitosti uprave in občinskega sveta smo se pogovorili s svetnico stranke Slovenska skupnost Marilko Koršič. Svetnica nam je povedala, da se je goriški občinski svet sestel 29. septembra – seja je trajala do jutranjih ur – in 12. ter 13. oktobra. Napovedan pa je že naslednji občinski svet 26. in 27. oktobra. Na dnevnem redu prvega so bila določila za pristojbine na odpadke in obračun delovanja občinskih lekarn, na drugem pa združitev goriškega industrijskega konzorcija s tržiškim in ukinitve univerzitetnega konzorcija. Razprava je bila zelo razgibana in je večkrat uhajala iz obravnavane tematike na politična obračunavanja. Odobrena je bila združitev konzorcijev, a ne razpust univerzitetnega konzorcija. Na obeh zasedanjih so bila na dnevnem redu tudi svetniška vprašanja, ki so jih Koršičeva, svetnik SSK Walter Bandelj in svetnik DS David Peterin predstavili v slovenščini in nato še v prevodu, ki so ga sami prebrali. Walter Bandelj je tako zaprosil, naj občina

kaj ukrene glede nevarnih poslopij nekdanje podgorske predilnice, ker zaščitne popuščajo. Marilka Koršič, kot nam je povedala, se do zdaj še ni nikoli odrekla danosti postavljanja svetniških vprašanj, in sicer vedno v

slovenščini. Na zadnjem zasedanju se je osredotočila na štandreški predel mesta. Ob nalivih voda v ulici sv. Mihaela, kjer se nekako začena štandrež, poplavlja del cestišča in garažo stanovalke ter vdira tudi v bližnji bar in trafik. Jašek ne požira dovolj. Na ulici je še druga moteča težava, in sicer pred hišno številko 86 je na cestišču velik železen pokrov, ki je posebno majav. Ko vozijo čez, povzročajo velik ropot, ki ga stanovalci posebno ponoči zelo občutijo. Svetnica že več let opozarja tudi na to, da prehodi za

pešce niso dovolj vidni. Redno bi bilo treba pregledovati vsaj tiste, ki so tam, kjer je promet večji in se bela barva izbriše, npr. na križiščih. Koršičeva je omenila prehode v ulici Leoni in s posebnim poudarkom prehode v štandrežu. Ulica sv. Mihaela je zelo prometna

in nevarna posebno zato, ker vozniki ne upoštevajo omejitve hitrosti. Prehodov za pešce je kar nekaj, a so žal slabo vidni, razen tistega pred kratkim urejenega pred goriškim stadionom. Zelo nevarni so prehodi pred občinsko lekarno, pred telovadnico in šolo, med trgov pred cerkvijo in marketom. Ker se je na teh točkah zgodilo kar nekaj nesreč, se svetnica pridružuje zahtevam, ki jih je izrekel že nekdanji svetnik SSK Božidar Tabaj, in pozivom za trajnostno ureditev svetnika Davida Peterina. Taka dela

bi morala biti rutinska, zato naj se vsaj vsi prehodi čim prej pobarvajo, je sklenila svetnica. Na vprašanje, ali so taka svetniška vprašanja v občinskem svetu sploh učinkovita in ali se sploh da na krajevni ravni (v tem primeru v štandrežu) kaj narediti na tak način, je svetnica odgovorila "Repetita iuvent!" Ponavljanje koristi, so modrovali Latinci. Nešteto krat so bila že postavljena taka svetniška vprašanja. Če bi jih ne postavljali, bi bilo morda še slabše. Ima pa občutek, da so nasveti, ki prihajajo iz opozicije, do neke mere le učinkoviti, saj jih občina potihoma večkrat uresniči. Štandrež, predmestje Gorice, do leta 1927 samostojna občina, je veliko izgubil z ukinitvijo rajonskih svetov. To se pozna predvsem pri urejanju okolja, cestnega omrežja in tudi pri skrbi za dobro počutje občanov. Rajonski svet je zamenjal občinski svetnik, ki je za to poverjen od župana. To pa ni isto. Vsekakor je zadnja tolažilna novica ta, da je župan opravil v štandrežu zamenjavo poverjenega s svetnico Nicol Turri, ki obvlada slovenski jezik, je še dodala Koršičeva.

ŽR

Walter Veltroni dobitnik nagrade v sklopu festivala Sergio Amidei

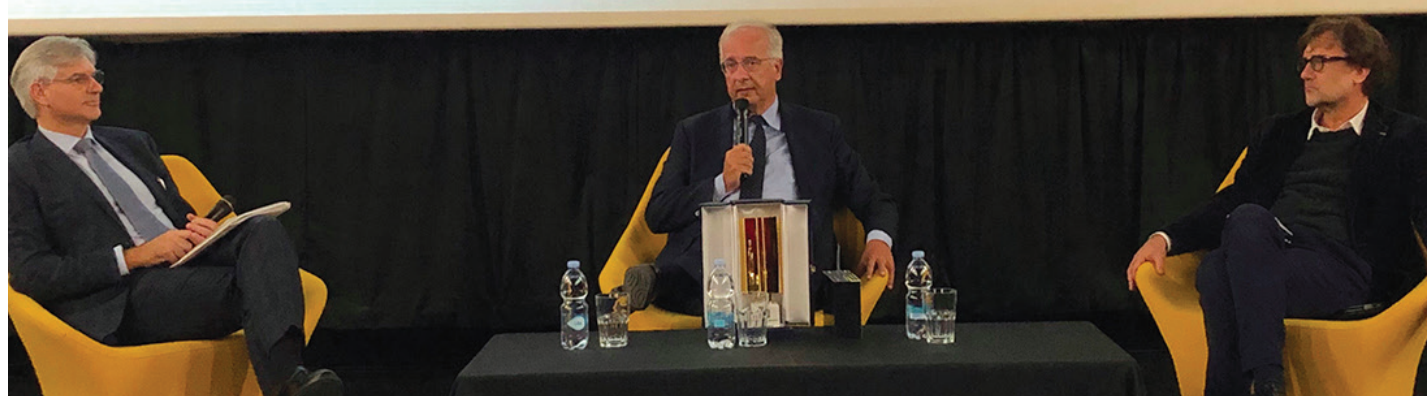
O sovraštvu, družbi in upanju v prihodnost

Vsredo, 14. 10. 2020, je novinar, pisatelj in režiser Walter Veltroni prejel nagrado za filmsko kulturo (Premio alla Cultura Cinematografica 2020), ki jo podeljujejo v sklopu festivala Sergio Amidei. Dogodek, ki so ga v mesecu juliju prekdicali zaradi nezgode v parku Coronini Cronberg, je tokrat potekal v prostorih Kinemaxa v Gorici. "Razlog za dodelitev nagrade je trud, ki ga je nagrajenec vložil v to, da bi italijansko filmsko kulturo razširil med celotno prebivalstvo," je povedal Francesco Donolato, predsednik združenja Sergio Amidei, ki je prisotnim prebral utemeljitev nagrade. Vredna opomba je Veltronijeva pobuda iz začetka 90. let prejšnjega stoletja, ko je vlogi odgovornega urednika dnevnika Unità bralcem ponujal videokasete velikih klasikov ter v samem dnevniku objavljaj ogromno besedil o filmografiji.

Nagrado sta izročila goriški župan Rodolfo Ziberna in predsednica Fundacije Goriške hranilnice Roberta Demartin. Nato je sledil pogovor z nagrajencem, ki sta ga vodila namestnik direktorja dnevnika Il Piccolo

režiserjem in scenaristom Ettorejem Scolo, od katerega je prevzel lepoto ustvarjanja v skupini in deljenja idej ter sprejemanja različnih mnenj in nasvetov. Veliko je bilo govora o sovraštvu in zadnji Veltronijevi publikaciji

da bo marsikatera težava rešena v trenutku, ko bomo ljudje razumeli, da sovraštva ni mogoče rešiti z drugim sovraštvom, in ko bomo dojeli resnično lepoto demokracije, ki se kaže v raznolikosti posameznikov. Izpostavil je

Alberto Bollis in predsednik državnega združenja filmskih avtorjev (ANAC) Francesco Martinotti. Govorci so se med debato dotaknili različnih tem, začeni s odnosom, ki ga je Veltroni imel s preminulim

Sovražiti sovraštvo (Odiare l'odio). "Sovražim te, ker si drugačen od mene, sebe imam za absolutno resnico in dobro, torej čutim potrebo, da te izločim," je povedal nagrajenec. Poudaril je tudi,

globalne izzive, s katerimi se zdaj sooča cel svet, kot so svetovna pandemija, gospodarska kriza, teroristični napadi in podnebne spremembe, ter opozoril na to, da vseh teh težav ni

Obvestila

Kulturni center Lojze Bratuž bo v letu 2020 pripravil spominsko razstavo ob 120-letnici rojstva slovenskega umetnika Toneta Kralja. V ta namen vabi lastnike, ki bi bili pripravljeni dati na razpolago umetniška dela za razstavo. Ob tej priložnosti bo izdan katalog z objavo vseh razstavljenih del. Zanimite se naj kontaktirajo upravo KC Lojze Bratuž, tel. +39 0481 531445 - info@centerbratuz.org

V nedeljo, 25. oktobra 2020, ob 11. uri se v Kulturnem domu v Gorici, pričena nov niz gledaliških predstav za otroke **Komigo baby 2020/21** – "Mama, očka... gremo v gledališče!" Na vrsti bo glasbena suita Glasbeni pravljčni svet. Vstopnina: otroci 5 €, spremljevalci, bratje in sestre 3 €.

Kmetija KOMJANC Aleš na Jazbinah v Števerjanu obvešča cenjene stranke, da je začela pobirati in predelovati oljke ter že prodaja novo extradeviško olje.

RADIO SPAZIO vrata proti vzhodu

(od 23. oktobra do 29. oktobra 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 23. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 24. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, režijanskem in zilljskem narečju.

Nedelja, 25. oktobra ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 26. oktobra (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Radio Ve'rite'.

Torek, 27. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem

Sreda, 28. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Kis ali očet. - Izbor melodij

Četrtek, 29. oktobra (v studiu Andrej Bavcon): Četrvok večer z glasbo - Zanimivosti obvestila in humor.

Kulturni center Lojze Bratuž
vključno vabi na predstavitev pesniške zbirke

Ljubka Šorli
Rožni venec

Na predstavitvi bosta prisotna urednik zbirke **Igor Tuta** ter škofov vikar **Karel Bolčina**

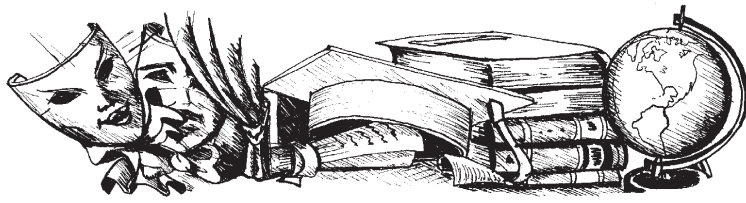
Kulturni center Lojze Bratuž
torek, 27. oktober 2020, ob 20.30

Ob upoštevanju ukrepov za zajezitev virusa covid19 naprošamo za predčasno najavo na tel št +39 0481 531445 - info@centerbratuz.org

mogoče rešiti s postavljanjem zidov, pač pa samo s skupnim sodelovanjem. Novinar Bollis je pri tem omenil tudi skupno kandidaturu

Beseda je tekla tudi o družbenih posledicah, ki jih prinašajo pandemija in izredne razmere. "Vsakodnevni pogovori ljudi se vrtijo okoli nevarnosti in smrti. Otroke učimo, da prijatelj ali sošolec predstavlja zanj nevarnost, torej se ga mora izogibati," je opomnil nagrajenec in povedal, da bodo posledice na vseh področjih vidne še dolgo let. Izpostavil pa je tudi, da "v času, ko smo bili primorani ostati doma, smo odkrili, da prav vsi potrebujemo družbo in socialno življenje." Srečanje se je končalo s pozitivno noto, saj je Martinotti izrazil zaupanje v prihodnje generacije in povedal, da "imajo že zadostno zrelost za ustvarjanje bogate kulturne dediščine tako v sklopu filmografije kot na drugih področjih."

Giulia Černic

Novost na knjižni polici

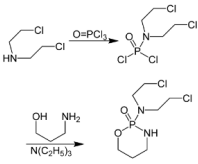
Sinteze Primoža Sturmana

Pred dvema letoma je zagledalo beli dan prvo literarno delo v knjižni obliki Primoža Sturmana, profesorja na Humanističnem in družbeno-ekonomskem liceju Antona Slomška v Trstu, ki je po študijski izobrazbi zgodovinar, a se od nekaj posveča pisanju. Tudi za naš tednik je prispeval marsikateri tehten zapis v izbrušenem jeziku. Zdaj pa je izšla druga zbirka njegove kratke proze, literarne zvrsti, ki mu je očitno zelo blizu. Kaj se skriva pod naslovom *Sinteze*, bo bralcem vsaj delno razkrila poglobljena spremna beseda, ki jo je kot uvod z naslovom Pod mikroskopom v knjigo napisal David Bandelj, tudi sam tesno zavezan književni umetnosti. Gotovo bo bralca radovednost gnala k temu, da bo segel po Sturmanovih Sintezah, ki so, kot pravi Bandelj, nadgradnja njegovega knjižnega prvenca *Gorica je naša*. Druga zbirka kratke proze tržaškega ustvarjalca Primoža Sturmana prihaja med bralce kot nadgradnja prvenca *Gorica je naša* (2018), v katerem je avtor že nakazal pot, ki jo namerava kot pisec ubrati. Zavezanost kratki prozi, ki pa ni merodajna, je še vedno privilegirana Sturmanova izbira, le da se tokrat njegov pisateljski slog

oprijema nekoliko drugačnih kontekstov, ki močno vplivajo tudi na razumevanje posameznih zgodb. V istovetnem *continuumu* s prejšnjo zbirko gre tu posebej poudariti široko paleto nabora okolij, v katera avtor sega, zato da bi predstavljal čim bolj pisano fiziognomijo

PRIMOŽ STURMAN

SINTEZE

dvajset kratkih zgodb

usod in protagonistov, ki izrisujejo prodorno opazovališče, iz katerega se Sturmanovi pripovedovalci ne odvezajo zgodbam nikakršnih dogajalnih čarov, je njihova *trenutnost* najbolj značilna danost, ki jo prinaša ta zbirka. Pazljivost do zgoščenega izraza, ki jo opredeljuje, kaže tudi odmik od varnega

območja proznega toka pripovedi. Njen naslov napeljuje na sintetičnost, kar je sinonim za gostoto, in res se v tej zbirki najdejo zgodbe, ki bralca pustijo več časa v napetem območju pričakovanja in ga pogosto niti ne razrešijo. Ta stilna izbira postavlja zgodbe v območje nekega tenkočutnega lirizma, ki je rahlo zaznaven in nevpadljiv, skorajda zadržan. Pa ne, ker bi preveč motil celoto posamezne zgodbe, ampak ker noče biti imperativni trenutek, ki bi posamezno zgodbo zaznamoval. Značilnost Sturmanovega pisanja je tokrat bolj jasna, gre za načelno antikronološkost zgodovinskih resničnosti, ki jih ubeseduje, in ektopično razsežnost njegovih sicer jasno označenih topografij. Čeprav mu je v navdih domači Kras in širok pojem obmejnosti, kjer se kot pisec in ustvarjalec giblje, je v zgodbah to prevedljivo v razsežnost univerzalnosti, tudi takrat, ko posamezne zgodbe res jemljejo v poštev evropsko ali svetovno širino in so postavljene izven "domačega" okolja. Pravzaprav vse zgodbe na nek način *sintetizirajo* avtorjevo intenco, da bi povezal v enovito celoto mozaik območij refleksije o sebi, družbi in svetu, in

so zato sintetične, a tem močneje povezane med seboj na globinski ravni izraza. Sturmanov jezik, ki je polifon in široko zajema vse registre, kaže na spoštljiv odnos, ki ga avtor ima do medija svojega ustvarjanja, in zaznavati je tudi željo, da bi v tako hitrih prebliskih Sturmanov pripovedovalec rad povedal le to, kar je potrebno, in ničesar več. Natančna sposobnost motrenja, ki jo njegov prozni jaz – pa naj bo to personalni ali vsevedni – izkazuje, je v tem smislu tudi gonilna sila posameznih pripovedi, ki jih bralec ne bo mogel prebirati na dušek, kljub njihovi dolžini. Gre za tehniko, ki je podobna opazovanju pod mikroskopom, kjer so detajli povečani, kjer so skrivnosti razvozlane in kjer je zaradi takega napora vid opazovalca utrujen. Temeljno vprašanje, ki pa nam ga te zgodbe postavljajo, je tudi ključ za njihovo branje: kdo je najbolj realni opazovalec? Je to avtor? S(m) o to bralci? Ali so posamezni protagonisti zgodb le posnetek našega načina opazovanja? Mikroskopsko branje, ki nam ga ponuja Sturman, nam odgovora seveda ne bo dalo. Lahko pa nas pripravi na bolj odgovorno opazovanje tega, kar smo in kako se odzivamo na bivanje v vseh njegovih razsežnostih.

Podelitev vsakoletne nagrade Univ. prof. dr. Franz Glaser je prejemnik Einspielerjeve nagrade 2020

Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) in Krščanska kulturna zveza (KKZ) podelujeta letošnjo Einspielerjevo nagrado, poimenovano po msgr. prof. Andreju Einspielerju (1813

Mohorjeve v Celovcu (10. – Oktoberstraße 25/1). Slavnostni govornik bo deželni konservator mag. Gorazd Živkovič. Narodni svet koroških Slovencev in Krščanska

– 1888), arheologu univ. prof. dr. Franzu Glaserju za njegova prizadevanja pri raziskovanju zgodnje slovenske zgodovine na Koroškem ter njegov pozorni in prijateljski odnos do slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Podelitev bo v ponedeljek, 16. novembra 2020, ob 19. uri v Tischlerjevi dvorani

kulturna zveza od leta 1988 dalje podelujeta Einspielerjevo nagrado, da počastita osebnosti javnega življenja, znanosti, umetnosti in kulture iz večinskega naroda na Koroškem in preko meja Koroške za njihovo razumevanje in njihova prizadevanja za slovensko narodno skupnost na Koroškem.

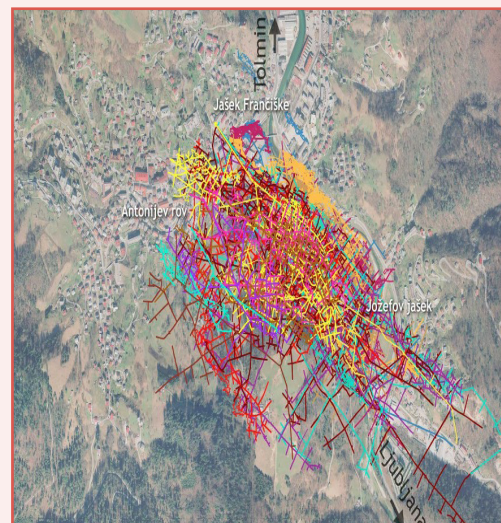
DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (131)

Dimitri Tabaj

Ildrijska kamšt (9. del)

Prizadevanja za ohranitev pomembnega kolesa
Tudi drugi strokovnjaki so si veliko prizadevali za ohranitev kamšti in z njo povezanega izročila. Samo Bevk omenja Ranka Todoroviča (1942 - 2019, iz Rudnika živega srebra, montanista, geodeta, projektanta rudarske stroke na Geološkem zavodu v Ljubljani, izrednega profesorja na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo in na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo), A. Koželja (iz Rudnika živega srebra), Marjana Vidmarja (dolgoletnega direktorja Tehniškega muzeja Slovenije), Stojana Ribnikarja (iz Splošnega projektivnega biroja v Ljubljani), Emila Smoleta (Ljubljana, 1927 - Solkan, 1982, direktorja Zavoda za spomeniško varstvo Gorica, umetnostnega zgodovinarja, ki se je veliko ukvarjal z arhitekturo in kulturno dediščino Vipavske doline, Krasa in Istre). Prvi ukrepi za sanacijo objekta so bili izvedeni leta 1971, ko so podrli del rova za črpalno drogovje, ki je povzročal pritiske na stavbo kamšti. Leta 1974 je dipl. mg. Stojan Ribnikar izdelal tudi statični načrt za sanacijo kamšti. Izvedli so tudi železobetonski venec in meter pod kapno lego in obnovitev kritine iz skodel. Statično je bil torej objekt zavarovan, ampak z leti so se začele spet pojavljati poškodbe. Z dokončno in temeljito sanacijo pridemo že skoraj do današnjih dni, saj so jo začeli konec maja 1991 (tik pred vojno v Sloveniji) in tako rešili pomemben del naše tehniške in kulturne dediščine. Predstavniki investitorja prof. Samo Bevk v prej omenjenem članku med odgovornimi strokovnjaki, ki so vodili sanacijo, navaja predstavnika izvajalca dipl. ing. Mirana

Podobnika, nadzornega organa mg. Borisa Rajkoviča, odgovornega konservatorja arh. Darija Humarja z Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Nove Gorice, projektanta dipl. ing. Vojka Mlakarja. Ildrijski rudarji so v petih stoletjih izkopal neverjetnih 700 kilometrov rovo do globine 382 metrov in odkopali več kot tri milijone kubičnih metrov rude, iz katere so pridobili približno 13 % vsega živega srebra na svetu. To je povzročilo tudi težave s plazenjem in posedanjem zemlje (kot smo videli prav v zvezi s stavbo, v kateri se nahaja znamenita kamšt), kar so delno rešili (in še rešujejo) z vbrizgavanjem raznih materialov in z zasutjem ter s črpanjem vode iz jam. Ravno kamšt je simbol trdega dela rudarjev in vseh strokovnjakov, ki so v petstoletni zgodovini rudnika zagotovili razcvet tega prelepega območja. Končal bi s stavkom, ki ga najdemo v knjigi prof. Alberta Strune *Vodni pogoni na Slovenskem* (Ljubljana, 1955) in priča o vrednosti tovrstnih spomenikov za sočasni razvoj tehnologije, gospodarstva in kulture: "Vodno kolo je temelj vodnih pogonov, ki so omogočili v zgodovini proizvodnje široko mehanizacijo in posredno vodili do iznajdbe parnega stroja ter turbine. Splošna uvedba vodnih pogonov je v veliki meri povzročila propad proizvodnje na ročni in nožni pogon s sužnji ter sodelovala pri porajanju fevdalnih obrti in kontinentalnega evropskega meščanstva. Mlinarstvo in žagarstvo, sukmarstvo in papirništvo, rudarstvo, plavžarstvo in kovaštvo so na vodnih pogonih preoblikovali od visokega srednjega veka naprej gospodarstvo in kulturo na Slovenskem in ga od 14. do 18. stoletja uvrstili med najpomembnejše obrtne zemlje Evrope".

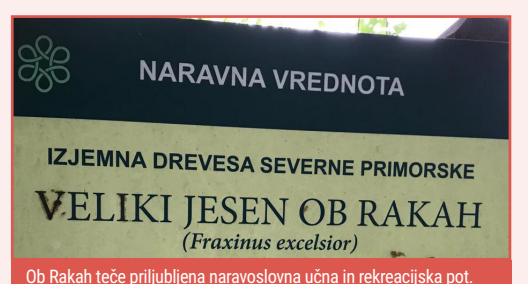
Ildrijski rudarji so v petih stoletjih izkopal neverjetnih 700 kilometrov rovo do globine 382 metrov in odkopali več kot tri milijone kubičnih metrov rude, od katere so pridobili približno 13 % vsega živega srebra na svetu (vir slike: spletna stran Centra za upravljanje z dediščino živega srebra - Idrja).

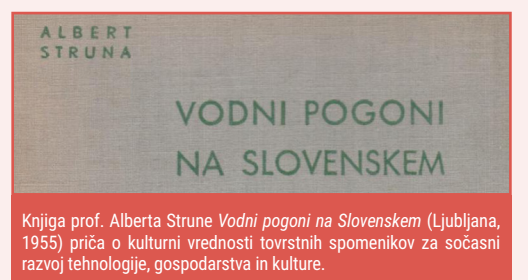
Že leta 1596 so zajezili Ildrijo pri Kobilu nad Divjim jezerom in jo speljali v 3.459 metrov dolg kanal, imenovan Rake, ki je bil sprva lesen in je poganjal rudniške naprave (voda je potem otekala spet v Ildrijo skozi odvodni kanal). Kanal, ki je zdaj zidan, še služi elektrani HE Mesto.

Ildrijski grad je nekoč služil kot sedež uprave rudnika in kot skladišče živega srebra (danes je sedež Mestnega muzeja Idrja in Glasbene šole Idrja). Ildrijski rudnik je bil svojčas drugi največji proizvajalec te rude na svetu in je veliko pripomogel k razvoju tehnike, gospodarstva in kulture - od čipkarstva in kulinarike do botanike, medicine, solstva in glasbe -, medtem ko je danes muzej in deluje kot odličan katalizator kulturnega turizma v širši regiji.

Ob Rakah teče priljubljena naravoslovna učna in rekreacijska pot.

Knjiga prof. Alberta Strune *Vodni pogoni na Slovenskem* (Ljubljana, 1955) priča o kulturni vrednosti tovrstnih spomenikov za sočasni razvoj tehnologije, gospodarstva in kulture.

NARODNI DOM Predstavitev knjige prof. Marije Pirjevec Tržaška branja

Prikazu celotne zgodovine slovenske književnosti na Tržaškem, z izpostavitvijo njene posebnosti znotraj slovenske literature in njene povezanosti s sosednjo italijansko, je namenjen izbor 16 študij prof. Marije Pirjevec, zbranih v knjigi Tržaška branja. Delo sta založba Mladika in Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm v petek, 16. oktobra 2020, predstavila v tržaškem Narodnem domu. Eseje, ki so bili objavljeni med letoma 1997 in 2018 v raznih znanstvenih in strokovnih revijah ter publicistiki, je avtorica posodobila in predelala. Gre za zanimive in jasno napisane prispevke, ki na pripoveden način obravnavajo mnoga, tudi zahtevna vprašanja, ki jih avtorica bralcem predstavlja na preprost način. Delo je namenjeno tako strokovnjakom kot laikom. Branje knjige omogoča spoznavanje akterjev slovenskega razsvetljenstva in tedanje družbe, v kateri so le 3 % prebivalstva na Slovenskem bili pismeni. Avtorica analizira začetke slovenske pripovedne proze, Prešernov sonet, italijansko spoznavanje Cankarja in

Kosovela. Temeljito jemlje v pretres tudi povojno tržaško prozo (Pahorja in Rebulo) in sodobno pesništvo. Bralcu ponuja prepoznavne lastnosti posameznih avtorjev: Jožeta Horvata, Miroslava Košute in Mirana Košute, Marije Kacin,

Lojzke Bratuž in drugih. Knjiga govori o tem, da se je slovenska literatura v zgodovini postopoma otresla tradicionalnega zamudništva. Dalje pripoveduje, da se je slovenska tržaška literatura, ki jo označujeta odprtost v svet in povezanost z rojstnim okoljem, začela s Pahorjem. Modernizem se pri nas ni uveljavil tako kot v Sloveniji. "Razdalje med matično in tržaško literaturo niso nikoli bile tako velike, da bi se

avtorji oddaljili od skupnih duhovnih vrednot," je spomnila Pirjevec. Kot je na srečanju opozorila Magda Jevnikar, je knjiga "dragocena", saj nudi bralcu možnost spoznavanja res številnih informacij. Za Majo

Smotlak so v delu posebej posrečeni tisti prispevki, ki povezujejo slovenski in italijanski prostor. Dela Ivana Cankarja so na Apeninskem polotoku pričeli spoznavati v času fašizma. Italijanski prevod Hlapca Jerneja in njegove pravice je leta 1922 v svoji reviji objavil Pietro Gobetti. Avtorica je izpostavila, da želi z izidom knjige Slovenijo, "ki rada pozablja na nas," spomniti, da je v Italiji

veliko slovenskih avtorjev in literarnih zgodovinarjev. Odnos osrednje Slovenije do zamejstva je po njenem mnenju "zelo problematičen." Učbeniki ne predstavljajo Rebule, Pahorja in drugih v Italiji živečih avtorjev. Pomanjkljivost predstavlja tudi dejstvo, da Ljubljana ne upošteva dovolj italijanske strokovne literature. "Književnost Slovencev v Italiji ni v Sloveniji primerno obravnavana, pogosto je zapostavljena. Nič ne pomaga, da imamo tri Prešernove nagradence. Kdaj se bodo v osrednji Sloveniji zavedali pomena skupnega kulturnega prostora, o katerem se je veliko govorilo, a ga ni? To je neopravičljivo za narod, ki ima le dva milijona ljudi," je ocenila Pirjevec. Srečanje se je sklenilo z debato o kulturnih avtomatizmi, ki v slovenski družbi obstajajo pri pojmovanju vprašanj narodnih manjšin. Ljubljani je bila tudi izrečena kritika, ker nima trga, poimenovanega po Lojzetu Bratužu, ki je za svoj jezik daroval življenje. Italija drugače ravna s svojimi junaki.

Mch

V petek na Opčinah Spomin na pisatelja Alojza Rebulo

Kot smo že poročali, bo v petek, 23. oktobra, na drugo obletnico smrti pisatelja prof. Alojza Rebule v župnijski cerkvi na Opčinah ob 19. uri

Alojz Rebula
A P O K R I F

maša zadušnica. Ob župniku g. Francu Pohajaču bosta somaševala frančiškan p. Edi Kovač in odgovorni urednik Ognjišča Božo Rustja. Srečanje se bo na pobudo založbe Mladika in Društva slovenskih izobražencev v cerkvi nadaljevalo s predstavitev posmrtno izdane zadnje knjige prof. Rebule *Apokrif*. Najprej bo zapel domači Cerkevni mešani pevski zbor Sv. Jernej pod vodstvom prof. Janka Bana, nato bo p. dr. Edi Kovač spregovoril o vsebini knjige, ki je obenem leposlovna in

teološka, saj se je pisatelj preizkusil v spremljanju in spoštljivem dopolnjevanju evangeljskih pripovedi z lastno domišljijo, v razglabljanju o psiholoških značilnostih tako Kristusa kot nekaterih protagonistov zgodnjega krščanskega izročila. Ob tem razmišlja o smislu življenja, onstranstvu, trpljenju in zlu v svetu, božjem usmiljenju in božji ljubezni do človeka ter stvarstva. Rebula tudi v teh kratkih zgodbah rad opozori še na lepote narave. Uvodno besedo je prispeval Ivo Jevnikar, v drugem delu pa knjigo bogati akademik dr. Milček Komelj z esejem o pisatelju Rebulo, ki ga je prebral na žalni seji Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani nekaj dni po pisateljevi smrti. Izdajo lepšajo barvne reprodukcije del z likovnih kolonij Umetniki za karitas, o čemer je v knjigi tudi zapis njihove pobudnice in ravnateljice Škofijske karitas Koper Jožice Ličen. Na srečanju v openski župnijski cerkvi se bo treba strogo držati navodil za preprečevanje širjenja koronavirusa.

Po Nebeški poti - Peš od Ogleja do Svetih Višarij (12)

Nace Novak

12. Pred hribi v nakupovalno središče

Od Purgessima dalje sem bil kmalu na levem bregu Nadiže. Po rodovitnem območju ob reki, ki je tekla precej nižje doli, za ostro odsekanim robom, sem napredoval proti Čedadu. Sobotno jutro je ven, v naravo, iz objema mesta, zvelklo številne sprehajalce, tekače in kolesarje. V Čedad sem prišel iz druge smeri kot običajno z avtom ali včasih s kolesom, v mestu pa sem bil že tolikokrat, da nisem čutil potrebe po ustavljanju. Ležerno, a še vedno radovedno sem se sprehodil čez hudičev most in skozi središče mesta, ki je bilo v soboto dopoldne še posebej živahno. Ker me je v prihodnjih nekaj dneh čakala hoja skozi bolj odmaknjene kraje brez trgovin, je bilo treba obnoviti zaloge energijskih tablic, suhega sadja, oreškov in podobnega goriva, na katerega grem na podobnih podvigih. Vedel sem, da me v zavetiščih ob zaključku naslednjih štirih etap čaka nekaj osnovnih sestavin, kot so pašta, riž, tuna, kakšna paradiznikova omaka in podobno. Da zajtrki le ne bi bili preveč asketski in pustni, omejeni na prepečenec, vodo in kavo, sem se v tamkajšnjem Sparu založil tudi s paketom energijsko bogatih piškotov in sadjem – jabolki in bananami. Pa politrsko plastenko vode za res skrajno silo sem nabavil, če mi dva litrska bidona, ki sem ju vsako jutro napolnil in tekom dneva po potrebi vanju dolival vodo, kjer je bila na voljo, na kateri od daljših etap v hribih ne bi bila dovolj. Sprehod med bogato obloženimi policami velikega trgovca se mi je zdel po treh dneh hoje in omejenosti na to, kar sem nosil s sabo, zelo zanimiv. Tako globoko sem bil že v romarsko-asketskem svetu, da mi je bilo pehanje človeških teles za polnimi nakupovalnimi vozički tuje in težko razumljivo, pa čeprav to doma počnem tudi sam, ker danes preprosto ne gre drugače. In sem opazoval priletne tetke, napudrane, našminkane, sfrizirane in opicanjene, oblečene v draga, s funkcionalnega vidika povsem nepraktična oblačila in obute v vse prej kot udobne čevlje z bolj ali manj visokimi petami, kako so tuhtale, ali naj vzamejo dimljen lososov file tega ali morda raje onega

proizvajalca ... v nakupovalnem vozičku pred seboj pa so imele hrane za manjšo afriško vas. Tako nenaravno, daleč od mojega trenutnega sveta se mi je zdelo vse skupaj, pa vendar sem bil jaz tisti, ki je izstopal, ki je bil drugačen, čuden, ki je gonil proti toku.

Opazil sem nekaj nenaklonjenih, že skoraj sovražnih pogledov nakupovalcev, ki jim je šla moja pojava z velikim rukzakom na hrbtu, pohodniškimi palicami v roki, pokončno držo in čvrstim korakom v nos. Ta drugačnost jim je šla na živce. V obeh sem jim videl, da bi me, če bi imeli možnost in dovoljenje za to, najraje pokončali kot kakšnega hrošča,

ščurka, treščili z zvitim časopisom, kot treščijo nadležno muho ali komarja. V srednjem veku bi verjetno s podobnim odstopanjem na kakšnem drugem – ne ravno romarskem področju – tvegali grmado, linčanje, zapor. Ja, človeštvo se skozi stoletja vendarle ni prav veliko spremenilo. Zavist, zlehtnoba, jeza, nenaklonjenost drugačnosti – vse to in še kaj je tako globoko zakoreninjeno v nas,

zapisano v naše gene, da tega ni mogoče izruvati, sprati, predruščiti. Če tega ne bi imeli v sebi, bi težko zagospodarili planetu, za kar smo morali iztebiti, pobiti, zdesetkati, omejiti ali udomaćiti, zasužnjiti vse preostale vrste, živa bitja na zemlji. Po drugi strani me je postanek v velikem nakupovalnem centru razvedril, saj sem si nekoliko odpočil oči od zelenja, narave. Tam je bilo vse kričeče in umetno dišeče in glasno in hitro in množično. Ko sem na blagajni vse skupaj plačal in zložil v nahrbtnik, je bilo treba konkretno podaljšati trakove za zapenjanje, breme na hrbtu pa je bilo za nekaj kilogramov težje. Jebi ga, če sem hotel

naslednje dni normalno jesti, se pravočasno in v dovoljšnji meri krepčati med potjo, zaužiti dovolj energije, je bilo treba poskrbeti za to in malo potrpeti. Pred nadaljevanjem poti sem kar tam, pred nakupovalnim centrom, nedaleč stran od vhoda, sedel na stopnice in napadel politrski jogurt, manjši paket piškotov, jabolko in dve banani. To je bila malica pred nadaljevanjem poti, za katero

sem vedel, da se bo naslednjih nekaj ur pretežno vzpenjala. Iz Čedada sem proti Mažeruoli (Masarolisu), cilju dnevne etape, nadaljeval po stari kamniti vojaški poti, ki naj bi se navkreber vlekla šest kilometrov, a se mi je zdelo, da je ne bo nikoli konec. Morda tudi zato, ker sem imel težji nahrbtnik, pa tla so bila razgibano nepredvidljiva in hinavsko spolzka, hoja pa zato bolj utrujajoča kot sicer. Po dveh urah počasnega napredovanja v sicer zelo lepem ambientu sem le prišel do asfaltirane ceste, kjer sem se moral ustaviti in si malo odpočiti. Ker se mi je zdelo, da se začenja vreme nekaj kujati, da se v smeri, kamor sem bil namenjen, neprijazno temni, da se na nebu zbirajo temni oblaki z neprijateljskimi nameni, je bil postanek dolg le deset minut, a tudi to je bilo nekaj. Dve energijski tablici sta mi dali dodatno energijo, stopala so malo zadihala in si odpočila od nenehnega nizanja korakov, tako da sem lahko s tem početjem nadaljeval. Po asfaltu. Pomirjen sam s sabo in vse bolj prepričan, da bom ta CC zaključil. Robida je z robov ceste lezla nanjo in grozila, da jo bo prerasl, si jo vzela nazaj, tako odmaknjeni so bili kraji, ki sem se jim bližal. Sem pa tja je ob robu ceste počivala tudi kakšna večja skalota, ki se je prikotnila s pobočja. In v vsej tisti „vukojebini“, ko sem imel občutek, da sem res bogu za hrbtom, daleč od civilizacije, se je izza ovinka pripeljal kombi z ljubljansko registracijo in napisom Bike Galaxy na boku. Za seboj je vlekel prikolico, naloženo s polnovzmetenimi gorskimi kolesi višjega cenovnega razreda. Lep dokaz, da (športni) turizem ne pozna meja, ovir. Čeprav je že naslednje sekundo izginil za prvim ovinkom, v smeri proti Čedadu, mi je srečanje zatežilo. Našminkan kombi in potentna kolesa – vsa tista oh in sploh tehnologija nekako ni sodila v kontekst od sodobne družbe in države pozabljenega hribovja, dvigajočega se nad Furlansko nižino, po katerem sem počasi napredoval proti dnevnemu cilju.

VEČER DSI Koroški kulturni dnevi na Tržaškem v organizaciji Slovenske prosvete

Ostali so na Koroškem, da bi bili bližji svojim dragim

V Peterlinovi dvorani so se v ponedeljek, 12. oktobra 2020, v organizaciji Slovenske prosvete in Društva slovenskih izobražencev pričeli 19. Koroški kulturni dnevi na Primorskem. Vsako leto se gostovanja izmenoma vrstijo na Primorskem in na Koroškem (lani so npr. naše organizacije devetnajstič gostovale na Koroškem). Če številko 19 podvojimo, ugotovimo, da so se te kulturne izmenjave pričele že leta 1983. Takrat so predstavniki Slovenske prosvete iz Trsta, Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice ter Krščanske kulturne zveze iz Celovca na srečanju v Ukvah sklenili, da bodo vsako leto izmenično organizirali kulturne izmenjave. Predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor je v uvodnem posegu poudaril prav dejstvo, da spadajo stiki s koroško manjšino v dolgoletno tradicijo, ki je nikakor ne gre prekinjati. Zato je društvo poskrbelo, da izpolnjuje vse predpisane preventivne ukrepe glede pandemije in nadaljuje redne ponedeljkove sestanke. Ponedeljkov večer v DSI je bil prvi izmed letošnjih srečanj v okviru Koroških kulturnih dnevov na Tržaškem. Krščansko kulturno zvezo iz Celovca sta na večeru zastopala tajnica Krščanske kulturne zveze Zalka Kelih Olip in urednik, pisatelj in vsestranski kulturni delavec Martin Kuchling. Zalka Olip je skupno s tržaško Slovensko prosveto v preteklih letih organizirala kar nekaj gostovanj; z ganjenostjo se je spomnila, koliko stikov in prijateljstev je bilo v tem času stkanih in kako dragocene so za obe manjšini tovrstne povezave. Letos so imeli na avstrijskem Koroškem veliko dvomov o tem, kako naj organizirajo gostovanja. Prevladala pa je volja po nadaljevanju in kljub težki situaciji so se odločili, da

pobude ne prekinemo, pa čeprav bo ta letos v nekoliko okrnjeni obliki. Urednik Martin Kuchling je predstavil štiri publikacije, ki jih je izdala Krščanska kulturna zveza oz. Celovška Mohorjeva družba. To so *Slovenščina v družini* (s podnaslovom *Govorimo svoj jezik*), ob čemer je Kuchling poudaril pomen

večera, ki so sledili odgovorom gospe Majde Starman v živo preko velikega ekrana – imeli občutek, kot bi gostjo imeli v svoji sredini. Pogovor je tekkel o vsebini njene knjige in o spominih na vse povojno obdobje, ki ga je preživela na Koroškem. Jevnikar je iz živahne 83-letne gospe izzval nadvse zanimivo pripoved, ki je prisotna tudi v

življenja. Najprej se je morala kolona Slovencev umikati nemškemu vojakom (saj so ti izsilili prednost). Toda gneča se je zgostila, zato so morali zapustiti vozove z vso vsebino. Tudi Majdini sorodniki so morali ob cesti zapustiti svoj voz in brez njega peš nadaljevati pot. Med potjo se jim je pridružil tudi oče (ki je zbežal kot domobranec),

spominja, kako so v naslednjih dneh Angleži z lažjo prevarali slovenske fante, češ da jih pošiljajo v Italijo; v resnici so nič sluteče slovenske fante poslali v roke morilcev. Mnogi med njimi so v tistih dneh na Koroškem pohiteli s poroko s svojimi zaročenkami, saj se niso hoteli podati na pot ločeno od njih. Tako so te neveste odšle z njimi v smrt. Tudi Majdin oče je hotel z njimi, toda dedek ga je postavil pred odgovornost za hčerko Majdo in mu s tem rešil življenje. Majdin stric Miha pa, ki je moral z ostalimi, je skupno z njimi postal žrtev množičnih povojnih pokolov. Grozljiv je tudi spomin na zadnje konvoje fantov, ki so že vedeli za izdajo in za to, da jih bodo Angleži izročili v roke morilcev, a so hoteli deliti usodo s sotrpini in so zavestno odšli z drugimi v smrt. Vsaka od usod tistih tragičnih dni naših sonarodnjakov bi bila vredna obdelave romanopisca. Očetu gospe Starman, ki je ostal na Koroškem, so morali sorodniki obljubiti, da bo lahko umrl doma v Sloveniji. Ko je leta 1960 dejansko hudo zbolel, mu jugoslovanske oblasti niso dale privoljenja za prehod čez mejo, a sorodniki so ga vseeno "pritihotapili" v domovino, kjer je čez tri tedne dejansko lahko v bolnišnici v Sloveniji izdihnil in bil pokopan doma. Gospe Majdi pa ni bilo dano, da bi se na pogrebu poslovila od ljubljene očeta, saj ji jugoslovanske oblasti niso dovolile prehoda čez mejo, kar ji je povzročilo globoko žalost. Ker so živeli popolnoma ločeni zaradi neprehodne meje, je gospa Starman celo svojo mamo doživela šele pri 20 letih. Mnogi begunci so se pozneje odselili na druge celine. Velika skupina slovenskih beguncev na Koroškem pa se jim ni pridružila. Ostali so na Koroškem, kjer so jih najprej namestili v taborišča Spittal, Pegez,

Lienz. Zanimivi so podatki o šolanju, o izredno živahnem kulturnem udejstvovanju, o izdajanju časopisa. Na vprašanje, zakaj se je velika skupina Slovencev odločila, da ostane na Koroškem, je gospa Starman odgovorila, da je bilo zanje značilno, da so bile njihove družine razdeljene, in da so zato hoteli ostati blizu svojcem, ki so živeli onkraj meje. Leta so minevala in tako so se integrirali v koroško manjšino. Gospa Starman se je npr. poročila s sinom beguncev na Koroškem in ustvarila zavedno družino s petimi otroki. Kot je poudaril moderator pogovora Ivo Jevnikar, opisi življenja v taboriščih slovenskih beguncev na Koroškem v knjigi *Ostali smo na Koroškem* dobro dopolnjujejo podatke, ki jih je raziskala Helena Jaklitsch o bogati usvarjalnosti v taboriščih v Italiji in Avstriji (in so izšli z naslovom *Rojstvo novih domovin*); ali pa z zbirko fotografij iz bogatega fotografskega arhiva Rafaelove družbe – *Cvetoči klas pelina: Slovenski begunci v Avstriji po letu 1945*. Uvod v knjigo *Ostali smo na Koroškem* je napisal veleposlanik dr. Valentin Inzko, ki je tudi sin begunke iz osrednje Slovenije, ki je ostala na Koroškem in se poročila s koroškim Slovencem. Koroški dnevi na Tržaškem se bodo nadaljevali čez dva tedna, ko bo na vrsti predstavitev zbornika, ki je nastal ob 70-letnici *Narodnega sveta koroških Slovencev*. Med gosti v Društvu slovenskih izobražencev bo tudi veleposlanik dr. Valentin Inzko. Organizatorji in Založba Mladika so opozorili tudi na predstavitev posmrtno izdaje nove knjige Alojza Rebuta, ki bo v cerkvi na Opčinah v petek, 23. oktobra, po zadušni maši ob 19. uri.

P.in

foto Damj@n

učenja slovenskega jezika v družinskem krogu že od rojstva dalje; *Gustav Januš – Brez kategorij: pesmi in slike iz prve ustvarjalne dobe*, ki razkriva Janušovo ustvarjalnost na likovnem in literarnem področju že od 60. let prejšnjega stoletja dalje; pesmarica Lenčke Kupper – *Iz škratove krošnjice (Otroške pesmi skozi leto)*; pa še *Zbornik s pregledom delovanja kulturnih društev*, ki izide vsaka 3 leta. Nazadnje je Kuchling opozoril še na 5 zgoščenk v koroškem narečju. Drugi del večera je bil namenjen izredno zanimivemu pogovoru z gospo Majdo Starman, avtorico knjige *Ostali smo na Koroškem*. Avtorica zaradi izrednih razmer ob zaostitvi epidemiološke situacije sicer ni bila osebno prisotna na večeru, vendar je na pomoč priskočila moderna tehnologija. Pri pogovoru, ki ga je v živo preko spleta vodil časninar Ivo Jevnikar, so obiskovalci

njeni knjigi. Pripovedovanje na ponedeljkovem večeru se je začelo z njeno rano mladostjo, ko je meseca maja 1945 kot 8-letna deklica s starimi starši in dvema tetama "za nekaj tednov" odšla preko Ljubelja v Avstrijo v prepričanju, da gre le za kratko obdobje. Pripovedovanje gospe Starman je bilo polno izredno živih in pomenljivih slik, ki jih je priklicala iz svojega otroškega spomina. Njeno življenje begunke se je začelo z relativno brezskrbnim odhodom iz domovine. Stari oče in obe teti so svoje imetje privežali na kmečki voz, ki sta ga, z razliko od drugih, vlekla dva vola. Živo podajanje je prisotnim priklicalo v domišljijo predstavo množice Slovencev, ki so se počasi, v vrsti in peš ob vozovih s svojim bormim imetjem pomikali proti Ljubelju. Na vsakem križišču so se jim pridružile nove skupine ubežnikov in vrsta se je večala. Vsi so imeli za cilj najti varnost za svoja

mati pa je z drugimi otroki in z bolnim tastom ostala v Sloveniji. Ko so prispeli na drugo stran meje, je deklica Majda od trudnosti zaspala kar na odeji, ki so jo pogrnili na travnik. Naravnost pretresljivo je bilo pripovedovanje o tem, kako se je na drugi strani meje pojavila postava moža na konju, ki je trudne in izmučene Slovence prepričeval, da jih lahko pripelje na cilj v bližino Celovca. Na srečo Majdin oče ni sprejel vabila, saj se je zavedal, da do cilja ni daleč. Kasneje se je izkazalo, da tistih, ki so moškemu zaupali in odšli z njim, ni nikoli več nihče videl. Mamin mlajši brat Miha, s katerim se je Majda zelo razumela, se jim je samostojno pridružil, saj je kot domobranec pribežal čez mejo. S seboj pa je pripeljal njihov zapuščen voz, ki ga je prepoznal zaradi volovske vprege. Gospa Starman se dobro

Založništvo tržaškega tiska

V kratkem integralni italijanski prevod Prešernovih poezij

Integralni prevod Prešernovih poezij v italijanščino, ki ga je na skoraj 500 straneh opravil in uredil prof. Miran Košuta, bo v prihodnjih tednih izšel pri Založništvu tržaškega tiska. Pomenljiva napoved je prišla v javnost minuli četrtek na tiskovni konferenci o letošnjih knjižnih izdajah ZTT z naslovom *Za vsakogar nekaj*. Na srečanju v Tržaškem knjižnem središču je bil ob predstavitvi istoimenskega kataloga, ki ga je uredil in oblikoval Gabriel Milic, opravljen obračun letošnjega dela in

hrkati napovedani prihodnji naslovi založbe. O spremembah in ovirah, ki jih je morala tržaška založba v tem nenavadnem letu preseči, je uvodoma spregovoril predsednik ZTT Ace Mermolja. Pri založbi, ki je obrtniškega tipa, so vsakodnevna prizadevanja za doseganje potrebne vidljivosti dokaj zahtevna. Delovanje ZTT je prisotno na spletu, vendar koronski čas daje velik pomen klasičnim načinom informiranja, prek katerih navadno knjige prihajajo do bralcev. Če bodo z napredovanjem

širjenja virusa stopili v veljavo strožji ukrepi, bodo predstavitve knjig pod vprašajem. Odločilno vlogo bodo s poročanjem o književnih delih imeli torej mediji, ki naj podpirajo delo malih krajevnih založb, so poudarili na srečanju. Pri iskanju novih poti, ki vodijo do bralcev, bo vsekakor potrebna domišljija. ZTT je letos izdalo nekaj uspešnic, ki so poleti šle dobro v prodajo. Da knjige ljudi povezujejo, potrjujejo nedavna predstavitvena srečanja, "ki še nikoli niso bila tako obiskana kot

sedaj," je v TKS izpostavila urednica Martina Kafol. Založba je v letu 2020 izdala *Izbral sem srednjo pot* Rudija Pavšiča, *Tisti prvi korak na poti v smer sreče* Valterja Mahničiča (v kratkem tudi v digitalni in slabovidnim prilagojeni izdaji), *Trajnice za pametne lenuhe* Jožice Golob Klančič, za katero vlada veliko zanimanja, in knjigo *Tajna organizacija Borba 1927-1930* Milana Pahorja, ki gre na predstavitev zelo dobro v prodajo. Veliko je povpraševanja tudi po zgodovinskem vodniku o

tržaškem Narodnem domu, ki je izšel v slovenščini in italijanščini in je v pripravi tudi angleška različica. Delovanje tržaške založbe je pestro in razvejeno. Med razstavljavci frankfurtskega knjižnega sejma bi v teh dneh moralo biti tudi ZTT, vendar je širitev koronavirusa ponudbo knjig preselila na splet, na virtualno stojnico. ZTT se redno udeležuje raznih knjižnih sejmov in je med soustanovitelji združenja založnikov iz Furlanije Julijske krajine, ki prireja skupne nastope in

druge pobude. Prihajajoči konec tedna bo v Vidmu potekala *Noč bralcev*, v okviru katere bo vsaka videmska knjigarna osvetlila delovanje ene deželne založbe; v eni izmed izložb bodo občinstvu na voljo knjige ZTT. Na srečanju je tekla beseda tudi o iniciativi, prek katere Dežela Furlanija Julijska krajina spodbuja knjigarne k širjenju ponudbe krajevnih založb. FJK bo prihodnje leto kot dežela v ospredju na turinskem Salonu knjige, na katerem nameravajo izpostaviti večjezični značaj naše dežele.

POGOVOR Jurij Devetak, risar

“Rad rišem, da s tem kaj sporočim”

Jurij Devetak je triindvajsetletni risar, doma iz Nabežine. Dokončal je tehniški zavod Jožef Štefan v Trstu in nato še privatno akademijo COMICS v Padovi. V prostem času igra košarko, teka in poslušča glasbo.

Pogovorila sem se z njim o risanju in njegovih delih.

Jurij, kdaj si začel risati?

Že od majhnega sem rad risal, večkrat sem v šoli tudi raje risal kot poslušal profesorico. Mislim, da se je to moje nagnjenje še precej razvilo že v obdobju osnovne šole, potem pa ko sem začel obiskovati višjo šolo, sem žal risanje opustil, ker sem moral dati prednost študiju. Po višji šoli sem se moral odločiti, kaj bom delal v življenju, in izbral sem akademijo v Padovi.

Kako se je razvilo tvoje zanimanje za risanje?

Navdih sem večkrat dobil pri risankah Disney, potem pa sem spoznal dela Mikija Musterja. Starši so mi kupili tudi knjige o risanju in raznih tehnikah, da bi še bolje razvil to svoje veselje.

Kaj pa najraje rišeš? V kateri tehniki?

Recimo, da rad rišem vse, saj sem zelo radoveden in bi rad spoznal cel svet. Morda najraje rišem junake, to se imenuje “character design”. Zelo mi je všeč tradicionalna tehnika, to se pravi najprej s svinčnikom in potem s črnilom. Nazadnje sem si priskrbel velik ekran prav za risanje.

Ali ti je univerza veliko pomagala pri napredovanju?

Zelo, ja. Ko sem dokončal višjo šolo, sem bil prepričan, da nekaj znanja o risanju že imam, a ni bilo tako. Prijatelji so me vzpodbujali, da bi nadaljeval študij, in ko sem se za to odločil, sem se zavedel, da imam veliko pomanjkljivosti in sem se moral naučiti vsa pravila in osnove risanja.

Kaj te navdušuje? Kaj ti da

navdih, da začneš risbo?

Večkrat se mi dogaja, da ko se odpravim spat, mi pride na misel nešteto idej, naslednji dan pa se že premislim. Najbolje je, da pogledam skozi okno, in v hipu mi pride ideja.

Jurij, povej mi kaj o svojih delih.

Moja dela so številna, in da sem prišel do te točke, se moram predvsem zahvaliti razstavi z naslovom Pa vendar nasmejani. Spoznali so moja dela po celem Krasu

sodelovanja in projekti. Zelo sem zadovoljen, a ne bom še nič razkril.

Vem, da si imel že nekatere razstave. Kje in kdaj?

Prva razstava je bila na Opčinah v prostorih sklada Mitja Čuk na začetku leta 2019, kasneje pa še v Trebčah, Križu, Nabežini vse do Kulturnega doma v Gorici. Glede razstave v Gorici lahko povem še anekdoto. Ta je bila najdaljša razstava, ki sem jo kdaj imel, in najbolj posebna, ker zaradi pandemije ni bilo

podpisujem se s svojim. Toda rad bi začel uporabljati ime “9AK”.

Ali rišeš tudi po naročilu?

Narisal sem že kaj tudi po naročilu, a za zdaj ne rišem, ker nimam dovolj prostega časa. Če pa je prav nujno potrebno, tudi narišem.

Rad rišeš, ker želiš kaj sporočiti ljudem?

Ja, vedno, predvsem za razstave. Mislim, da če kaj narišeš, moraš pri tem tudi nekaj povedati, sporočiti. Rad se poglobim v bolj zahtevne tematike, kot so vojna ali filozofske tematike, pa tudi veselje. Po mojem mnenju pride s temi tematikami sporočilo bolj do izraza.

Misliš, da je ta način risanja razširjen pri nas?

Vesel sem, da me ljudje poznajo zaradi risanja. Toda mislim, da je ta naš ambient preveč majhen in da ne daje veliko težje našim avtorjem in ustvarjalcem. Verjetno bom tudi jaz v prihodnosti šel v kakšno večje okolje, kjer je več priložnosti.

Kako boš nadaljeval svojo umetniško pot?

Zelo sem navezan na risanje in bom seveda to pot nadaljeval. Včasih imam težke trenutke, sem v krizi, saj se je tu zelo težko uveljaviti. Toda na srečo imam družino, ki mi vedno stoji ob strani, in tudi prijatelje, ki mi dajejo pogum.

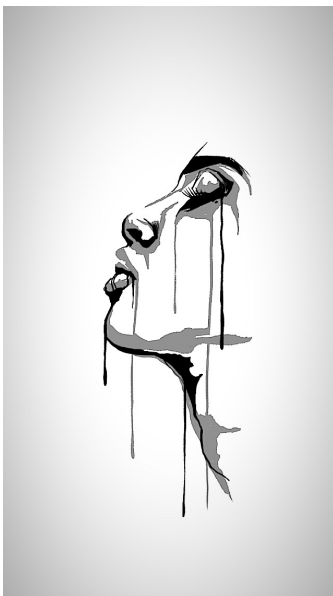
Bi rad živel od tega?

Ja, absolutno, nič me ne veseli tako kot prav risanje. Mislim, da kdor dela to, kar mu je zares všeč, mu je to v užitek.

Kaj bi še rad povedal?

Rad bi povedal, da ko sem stopil v risarski svet, sem začel gledati vse z drugačnimi očmi, in to mi pomaga tudi pri vsakdanjem življenju. Zavedam se, da ne smem biti len in da se vse lahko naredi v življenju. Vse je treba sicer dvakrat premisliti in nato narediti.

Anastazija Pertot

in celo čez mejo, v Izoli. Maja bi moral imeti razstavo tudi v Ljubljani, a zaradi pandemije se to ni uresničilo. Zdaj nastajajo številna

sploh odprtja in risbe so mi vrnili komaj prejšnji teden.

Boš imel v prihodnosti še druge razstave?

Ja, zelo verjetno. Po pravici pa ne vem še kdaj.

Imaš tudi kakšno umetniško ime?

Za zdaj nimam še umetniškega imena,

Veliko energij vlagajo pri ZTT v povezovanju. Tesno sodelujejo s slovensko javno agencijo za knjigo, od katere so pridobili sredstva za prevode v nemški jezik. Slovenija bo namreč leta 2023 častna gostja frankfurtskega sejma, na katerem namerava tudi ZTT predstaviti nekatere svoje knjižne uspešnice. Tržaška založba sodeluje s koroško založbo Wieser pri sooblikovanju zbirke, v okviru katere so že izšli ponatisi nekaterih v nemški jezik prevedenih slovenskih avtorjev. Kot je na srečanju obrazložila

urednica Alina Carli, so rezultati dela vidni. Odkar se založba redno udeležuje knjižnih sejmov, se je zanimanje za njena dela povečalo. ZTT izdaja tudi otroško literaturo. Ob lično urejenem Galebovem dnevniku za tekoče šolsko leto, ki je tokrat namenjen tudi odraslim, so pri založbi ponosni tudi na Delovne zvezke za razvoj grafomotoričnih sposobnosti in spretnosti ter na knjigo Ljubo doma Maše Ogrizek, ki je prejela nagrado Zlata hruška, katero otroškim revijam podeljuje Mestna knjižnica

Obvestila

Založba Mladika in Društvo slovenskih izobražencev

vabita 23. oktobra ob 19. uri na spominsko srečanje ob drugi obletnici smrti pisatelja prof. Alojza Rebule v župnijski cerkvi na Opčinah. Najprej bo maša zadušnica, nato bo p. dr. Edi Kovač predstavil posmrtno izdajo zadnje Rebulove knjige Apokrif (založba Mladika). Sodeloval bo Cerkevni mešani pevski zbor Sv. Jernej pod vodstvom prof. Janka Bana.

Slovensko dobrodelno društvo bo imelo v sredo, 28. oktobra 2020, ob 17.30 v Gradišču (Gorica) redni in izredni občni zbor (zaradi prilagoditve statuta).

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel:

Za slovenske misijonarje: nabirka v cerkvi na misijonsko nedeljo

180 €. Za s. Zvonko Mikec – Mozambik: U.M. 50 €. Za p. Pavla Bajca – Slonokoščena obala: U.M. 50 €. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE
IBAN: IT22 L089 2802 2010
2000 0086 948 Codice Bic: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan Via Cordaroli 29, 34135 Trst

V spomin na Pinota Guštinčiča darujejo za društvo Rojanski Marijin dom žena Ada in hčerka Alenka 50 €, družina Pupulin 30 €, Anica in Bruno Milič 50 €.

Za rojansko glasilo **Med nami** daruje družina Sanabor 50 €.

Za misijonarja **Pedra Opeko**: N.N. 100 €.

V spomin na **prof. Draga Bajca** daruje za svetoivanski Marijin dom Mirka Košuta 20 €.

Deželni svetni SSK Igor Gabrovec o industrijskem obratu pri Štivanu

Dežela naj pozorno spremlja podjetniške premike v zvezi s papirnico Burgo

“Začenja se reševanje Burga, kontrola gre skladu CDP – Cassa depositi e prestiti.” Tako smo brali pred dvema tednoma v naslovu obsežnega članka v krajevem časopisu. “Upam, da se v novici res skriva solidna baza resnice in torej novih obetov tudi za industrijski obrat papirnice Burgo pri Štivanu, za katero že nekaj desetletij žal beležimo prej negativne kot pozitivne novice, kar potrjuje stalno krčenje, iz leta v leto, števila zaposlenih in nezmožnost podjetnikov. Pričakujemo, da se bodo kmalu zarisale ne le ohranitvene, temveč tudi razvojne smernice. Pred letom dni smo se vneto ukvarjali z napovedanimi in nikdar uresničeni večmilijonskimi investicijami podjetnika Spinoglia. Danes ponovno beremo o več deset milijonskih vlaganjih. Deželno vlado, ki je bila vselej aktiven in prisoten dejavnik, zato sprašujem, kaj vemo o tem in kateri so predvideni koraki, da napovedane postopke pospremimo do uresničitve”, je v svoji interpelaciji med drugim zapisal deželni svetnik SSK Igor Gabrovec.

Na vprašanje s hitrim odgovorom se je odzvala deželna odbornica za delo Alessia Rosolen, ki je povedala, da vstop novega družbenika Sklad Quattro R, ki je v večinski lasti posojilnega sklada CDP, nima neposrednih vplivov na zaposlitveno plat, kakor tudi, da ni novic o tem, da bi v postopek bili kakorkoli vključeni predstavniki sindikatov. V isti sapi pa je članica Fedrigove uprave Gabrovcu zagotovila, da budno spremlja razvoj dogodkov.

V repliki je deželni svetnik Slovenske skupnosti izrazil zadovoljstvo zaradi zagotovila, da je Dežela FJK pozorna do tega vprašanja. “Pozornosti nismo dolžni le številnim delavcem in njihovim družinam, ki že preveč let živijo v negotovosti in dvomih, temveč skupnosti v celoti, saj je industrijski obrat vse povojno obdobje globoko vraščen v naš vsakdan. Štivanski papirnici, in torej vsem nam, želimo, da bi postala sodoben industrijski obrat, osnovan na zdravih finančnih temeljih, usmerjen v kakovost proizvodnje in spoštljiv do vsestransko bogatega in perspektivnega okolja, v katerem se nahaja”, je dejal Gabrovec, ki je deželno upravo tudi pozval, naj k prihodnjim usklajevalnim omizjem povabi tudi predstavnike devinsko-nabežinske občine.

Ljubljana.

V sodelovanju z različnimi partnerji je pri ZTT izšla nova zbirka pravljic iz Rezije Dekle, ki je hotela rožico, ki je uporabna za otroke, a je zanimiva tudi za odrasle. Publikacija, ki jo je ilustrirala Luisa Tomasetig, je izšla v rezijansko-slovenski in rezijansko-italijanski različici. Kot so povedali na srečanju, nameravajo tudi obeležiti stoletnico rojstva Giannija Rodarja z novo izdajo njegovih pravljic, ki jih je v 70. letih prejšnjega stoletja prevedla Evelina Umek. Na srečanju so tudi izpostavili, da bo založba v prihodnjih

mesecih izdala knjigo spominov novinarja Mitje Volčiča z naslovom Tudi to je del zgodbe – Za priprtimi vrati in zadnji del trilogije o prvi svetovni vojni Vilija Prinčiča z naslovom Šterntal, zadnja postaja. Ker vlada veliko zanimanje za italijanski vodnik po Trstu Com'è bella Trieste, ki sta ga pred 10 leti napisali Poljanka Dolhar in Erika Bezin, načrtuje ZTT novo izdajo. Zaradi številnih sprememb, ki jih je mesto doživelo, terja pa celovit vsebinski pregled publikacije velik časovni vložek avtoric.

Mch

Poletni izlet PD Rupa-Peč

Lepote v osrčju Italije (2)

Tretji dan sta bila na programu Gran Sasso in pokrajina L'Aquile. Na poti se so ustavili najprej v kraju Bominaco, kjer je nekoč stala opatija. Obiskali so oratorij San Pellegrino, ki velja za "sikstinsko kapelo" Abrucev, in cerkev Marije Vnebovzete, zgrajene v skali okoli leta 1000. V lepi kapeli v oratoriju San Pellegrino je mogoče občudovati notranjost, ki je popolnoma prekrita s freskami iz leta 1263. Kapela je izredno lepa in akustična. Tudi tukaj so izletniki, na željo oskrbnice, zapeli Mariji v čast. Z močnimi vtisi so zapustili ta izredni kraj in se podali na pot proti naselju Santo Stefano di Sessanio. Starodavno naselje iz rodbine Medici je v seznamu sto najlepših naselij Italije. Med potresom je bilo hudo poškodovano, za sabo pa ima lepo zgodovino. 53-letni milanski podjetnik Daniele Kihlgren, po očetu Šved, je po naključju obiskal ta kraj, ki ga je močno prevzel. Za sabo je imel pretresljivo družinsko zgodbo, ki jo je opisal v svoji avtobiografiji, poleg tega pa je v istem obdobju zgubil brata in zbolel. Odločil se je, da bo ta kraj kamen za kamnom ponovno obnovil in mu dahnil novega življenja. Vložil je vse svoje imetje in ustvaril nove možnosti zaposlitve za mlade krajane, od razširjenega hotela do prodaje tipičnih izdelkov in pridelkov. Naselje je izletnike navdušilo, nakupili so si mesnate izdelke, kmečke pridelke, volno itd. Tipično kosilo je bilo v starih, obnovljenih prostorih. Preproste, a zelo okusne lokalne jedi so bile servirane ob dobri kapljici vina. Popoldne so se podali v L'Aquilo. Mesto je bilo večkrat porušeno ob raznih napadih in močnih potresih, zadnji je bil leta 2009. Vedno se je dvignilo s tal. Tudi po

letu 2009 so že večji del mesta obnovili, čeprav so še vidne rane. Vodeni ogled nas je popeljal do gradu, Trga Duomo, obnovljenega vodometa La Fontana delle 99 Cannelle in do bazilike San Bernardino, posvečene

V baziliki Santa Maria di Collemaggio v L'Aquili so relikvije Celestina V. In sveta vrata, ki jih odprejo 28. In 29. Avgusta. Na ta dan je v mestu zelo slovesno, od procesije za odpustke skozi sveta vrata do zunanjega

Sulmone, ki leži v dolini Peligna ob vznožju gore Monte Morrone in je dežela pesnika ljubezni Ovidija, ki se je tu rodil 20. marca 43 pr. Kr. v premožni viteški družini. Sprehodili so se po središču mesta in si

namestili v udobnem hotelu. Peti dan so namenili ekskurziji zgodovinskega jedra mesta Campobasso do gradu Monforte. V popoldanskih urah so se popeljali do Sepina. Postanek so imeli v Altilli, kjer so si ogledali mogočne arheološke ostanke Saepinum. Pot so nadaljevali v Casalciprano, to je vas, ki se je spremenila v muzej kmečke kulture pod milim nebom.

Šesti dan so se s hribov spustili do morja. S trajektom so se podali na lepe otoke Tremiti, to je skupina otokov, ki spada pod Garganski zaliv in je značilna po strmih skalah, lepih zalivih, čistem morju,

Agnone, bogatega z zgodovino, rokodelstvom in gastronomijo. Obiskali so najstarejšo livarno zvonov. Sprejeli so jih v muzejskih prostorih, kjer so jim nazorno opisali postopek nastanka novega zvona. Pomaknili so se v staro livarno, kjer jih je dočakal mojster z več desetletnimi izkušnjami z zvonovi. Razložil jim je, kako poteka vlitje zvona, nato pa jih je razveselil z izvedbo poznanih melodij na zvonove. Med udeleženci izleta je bil tudi navdušen pritrkovelec z dolgoletno izkušnjo, ki je nestrno čakal, da bo preizkusil svoje znanje v tako pomembnem kraju. Na zvonovih je pritrkoval melodije, ki so poznane v našem domačem slovenskem prostoru. Vsi so bili nad izvedbo zelo navdušeni in ga nagradili s toplim aplavzom. Pred livarno, ki jo je obiskalo kar nekaj pomembnih osebnosti, med njimi tudi sv. oče Janez Pavel II., so zapečatili trenutek s skupinsko sliko. Z avtobusom so se popeljali v kraj Fossacesia Marina. V krasni restavraciji ob morju je bilo še zadnje obilno ribje kosilo. Hvaležni za vse, kar so lepega doživeli, so se podali na pot proti domu. V popoldanskih urah so imeli še krajši postanek za ogled tipičnih ribiških naselij Costa dei Trabocchi. Nekaj kilometrov pred Vicenzo so se ob domačem prigrizku poslovili od prijateljev iz Vicenze in si obljubili, da se še kdaj vidijo, saj so postali kot ena velika družina. Lepa zahvala grem prav vsem udeležencem, izredno pridni lokalni vodiči Teresi, šoferju, ki je previdno vozil po ozkih in strmih poteh, organizatoriki Patrizii, ki je poskrbela, da je izlet potekal varno po vseh predpisih in da so se vsi dobro počutili.

/konec
Š.J.

svetemu Bernardinu Sienskemu. Prav poseben vtis jim je pustila v celoti prenovljena bazilika Santa Maria di Collemaggio, ki jo je leta 1288 dal zgraditi papež Celestin V. Ta je pred tem opravljal službo opata pri benediktincih, v želji po še večji samoti in spokornosti pa se je že po nekaj letih meniškega življenja podal v hribe in tako prišel leta 1241 na goro

Murrone v Abrucih, kjer je zgradil cerkev, samostan in osnoval strožjo vejo benediktinskega reda, ki se je v letih do njegove smrti zelo razširila. Leta 1294 ga je kardinalski zbor izbral za papeža in ga ponižno prosil, naj sprejme to čast.

praznika s koncerti znanih glasbenih skupin in pevcev. Izletniki so imeli tisti dan na programu še zadnjo večerjo v hotelu v Sulmoni in sprehod po mestu v večernem vrvežu. Četrtri dan so si ogledali zgodovinsko središče

ogledali čudovito palačo SS Annunziata z bližnji cerkvijo, nato pa še cerkev S. Francesco della Scarpa (1200), Baziliko S. Panfilo, srednjeveški vodovod iz XIII. stoletja, postavljen na 21 obokih. Mesto je daleč naokrog poznano po "konfetih", iz katerih izdelujejo barvite konfekcije za darila. Nastopil je čas, da se izletniki odpravijo proti Molizeju. Po poti so imeli še kratek postanek v Pescoceanzu, ki ima središče v renesančnem in baročnem slogu. Ogledali so si baziliko S. Maria del Colle s krasnimi marmornatimi oltarji z neverjetnimi mozaiki. V večernih urah so prišli v Campobasso v Molizeju, kjer so se

neokrnjeni naravi in čistem zraku. Z manjšo barko so se peljali okrog otoka San Domino, si ogledali jame, ki jih je izdolblo morje. Na neki točki je v globini 12 m pod morjem postavljen kip patra Pia. Po želji so se nekateri izletniki lahko prav tu naplavali in potapljali, da bi si поблиže ogledali ta bronasti kip. Postanek je bil še na otoku S. Nicola z ogledom utrdbe, ki je služila za obrambo pred Arabci. Na turistični točki v objemu borovega gozda je bilo kosilo. Prosto popoldne so izletniki izkoristili za kopanje v morju ali sprehod in počitek. In tako so prispeli do zadnjega dne, ko so si ogledali središče mesteca

Projekt Charms of Harms

Vabilo k udeležbi na petih skupinskih gledaliških srečanjih

Teater na konfini in Kolektivno gledališče v sodelovanju z gledališčem SNG Nova Gorica in Mestom knjige vabita kreativne posameznike na področju umetnosti, ki delujejo na Goriškem, k udeležbi na petih skupinskih srečanjih v sklopu gledališkega projekta Charms of Harms, katerega avtor in režiser je Miha Nemec. Udeleženci teh srečanj bodo glede na lastno željo lahko tudi kreativno sodelovali (kot analitična,

literarna, filozofska, kreativna, organizacijska, skupinska podpora) pri samem ustvarjanju gledališkega dogodka in / ali kot gledalci na končnem dogodku in s tem prispevali h kolektivni ustvarjalnosti goriškega prostora. Srečanja bodo temeljila na principu kolektivnega gledališča in na spoznavanju z različnimi gledališkimi tehnikami, s psihodramskimi tehnikami in teatroterapijo Nikolaja

Jevrejinova, s katerimi bodo organizatorji odpirali in reflektirali teme, ki so del gledališkega projekta. Osnovne teme projekta so upanje, obup in bog, umetnost resničnega ter ponovno vzpostavljane povezave med umetnostjo in vero, temelječe na delu in življenjski zgodbi svetovno znanega ruskega avantgardnega pisatelja in umetnika iz Sankt Peterburga Daniila Harmsa in njegove avantgardne

skupine Oberiu. (Eden njegovih nadimkov je bil tudi Charms.) Projekt financirata Mestna občina Nova Gorica in GO EPK 2025. Na srečanja, ki bodo potekala ob sredah, 28. oktobra in 4., 11., 18., 25. novembra 2020, med 18.30 in 21.30, se lahko prijavite do 20. 10. 2020 (ali kasneje) na teater.na.konfini@gmail.com. Projekt nastaja po principu kolektivnega gledališča, ki se navdihuje pri teatroterapiji Nikolaja

Jevrejinova in pri gledališču spontanosti ter psihodrami J. L. Morena iz prve četrtine 20. stoletja. Cilji projekta so: vzpostaviti kolektivno gledališče na Goriškem za podporo ustvarjalnemu potencialu prostora; revitalizirati vlogo posameznika v skupnosti, ozaveščati odpore do obravnavanih tem in jih transformirati s pomočjo kreativnih umetniških gest; analizirati pojav samoizolacije posameznikov

v družbi zahodnega sveta in naraščanje tega pojava kot posledice epidemije. Končni dogodek bodo sestavljali štiri uro in pol trajajoči tematski gledališki dogodki – "slučaji", ki se bodo zvrstili v štirih zaporednih večerih na različnih mestih in bodo premiero doživeli med 9. in 12. decembrom 2020, s ponovitvijo med 16. in 19. decembrom 2020 v Novi Gorici ter nato še v Ljubljani in Zagrebu.

Čas je za hude alarme v naporih za premagovanje koronavirusa covid-19

Polemike in obtožbe na srečanju najvišjih predstavnikov treh vej oblasti

V Sloveniji naraščata strah in zaskrbljenost zaradi izbruha okužb z virusom covid-19. Skoraj celotna država je označena z rdečo barvo, kar pomeni, da se je virus v njej razširil do take stopnje in ravni, ki ju bo v kratkem času zelo težko obvladati. To ugotavljajo tudi v Nacionalnem inštitutu za javno zdravje, prof. dr. Alojz Ihan, ki ga uvrščajo med najbolj zaupanja vredne strokovnjake pri preučevanju novega koronavirusa, v bolnišnicah in drugih zdravstvenih ustanovah, vladni glasnik o virusu, Jelko Kacin, pa tudi premier Janez Janša. Predsednik slovenske vlade je na zasедanju Evropskega sveta dejal, da se je v boju za osamitev in odpravo virusa treba upreti lažnim novicam v smislu zanikanja nevarnosti in zanikanja virusa, ki se v Evropi širijo predvsem po družbenih omrežjih, v Sloveniji pa, žal, velikokrat tudi po osrednjih medijih.

Levi del slovenske politike zanemara in podcenjuje virus covid-19 ter se raje ukvarja z načrti, ki gredo v smer ogroženja in rušenja vlade. Ekonomist in univerzitetni profesor Jože P. Damjan je postal velika zvezda politične levice in pogost gost vseh osrednjih medijev. Kar sam pripoveduje, da bo postal

premier nove vlade, ki jo označujejo za vlado oziroma koalicijsko ustavnega loka. Virus sicer tudi za levo opredeljeno politiko, ki je zdaj v opoziciji, pomeni breme in grožnjo, toda njen glavni namen je pridobiti 46 poslancev, ki bi s svojimi glasovi v državnem zboru omogočili nastanek nove vlade, postali bi alternativa sedanjim legalnim in legitimni vladi Janeza Janše. V ozračju in obstoječih razmerah v slovenski državi se je zgodil pomemben dogodek, ki močno odmeva v politiki in tudi v bolj osveščenem delu običajne javnosti. Predsednik države Borut Pahor je prvič v zgodovini samostojne Slovenije priredil srečanje najvišjih predstavnikov treh vej oblasti, v okviru širše teme o načelih, ki v državah s parlamentarno demokracijo določajo samostojnost in sodelovanje med posameznimi vejami oblasti. Državni poglavar je sogovornike spomnil, da Slovenija, kot vse demokratične družbe, temelji na vladavini prava, ki zahteva, da so izvršna, zakonodajna in sodna veja oblasti ločene, pa na to, da je samostojna Slovenija nastala z demokracijo in po pravni poti. Prihodnje leto bodo v Sloveniji praznovali 30-letnico samostojne države, ki jo utemeljuje

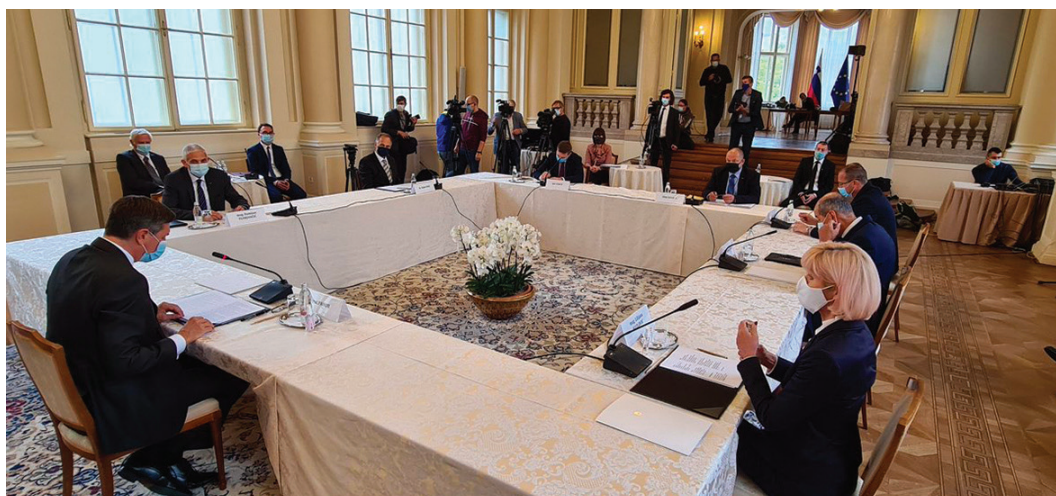
demokracija in vladavina prava. To sta temeljna gradnika (ustvarjalca) slovenske države. Toda namesto ustvarjalnega ozračja in mirne razprave, ki jo je pričakoval in se zanjo trudil, sta se na srečanju s svojimi mnenji in stališči ostro spopadla predsednik

Janša je predsednika vrhovnega sodišča ostro zavrnil, pri čemer je navedel mnoga dejstva. Omenil je grozovitosti, ki jih je bil tudi sam deležen na svoji politični poti. V delovanju sodstva v preteklosti ni šlo za sodne zmotne, posamezne napake, ampak za sistematično

povojnih pobojev. Težko je poslušati, kako so nekateri v sodstvu prizadeti, ko so deležni kritik, po drugi strani pa ljudje zaradi tako imenovanih sodnih zmot umirajo, imajo uničene družine in kariere. Če sodstvo ne bo zmožno samo odpraviti lastnih napak in krivic, ki

dol. Ni sogovornik sodstva, še najmanj kot obsojeni kriminalci in nekdo, ki se stalno spreha po robu kriminala. Janez Janša o sodstvu nima kaj govoriti." Vendar življenje in razvoj potekata tudi na drugih ravneh, hvala Bogu vsaj v večini zadev manj izključevalno. Državni zbor je sprejel že peti sveženj zakonov in drugih predpisov v korist prebivalcem države in gospodarstva, prizadetim zaradi virusa. Za novega ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in za prehrano je bil z veliko večino glasov parlamentarcev izvoljen dr. Jože Podgoršek, ki je bil državni sekretar v prejšnjem ministrstvu, ki ga je vodila dr. Aleksandra Pivec. Vlada je odločila, da bo le-ta še tri mesece uživala policijsko varovanje in zaščito. Medtem pa se Karl Erjavec ponuja, da se vrne na položaj predsednika stranke Desus, o čemer bodo odločali na bližnjem kongresu omenjene upokojenske stranke. Njegova možna vrnitev v politiko pa bo povezana z zadrego, ker je Karl Erjavec nekoč dejal, da ne bo nikoli več sodeloval v vladi, ki bi jo vodil Janez Janša. Če bo izvoljen, se bo najbrž premislil, saj je znan po tem, da zmeraj skrbi za svoj položaj in koristi.

Marijan Drobež

vrhovnega sodišča Damijan Florjančič in predsednik vlade Janez Janša. Florjančič je zatrjeval, da imajo posamezni predstavniki vlade neprimeren odnos do slovenskega sodstva, kar se vse bolj kaže tudi v javnosti, ki vse pogosteje negativno ocenjuje sodstvo. Vprašal se je, "ali res ni možna drugačna komunikacija kot javno etiketiranje, omalovaževanje in celo žaljenje." Predsednik vlade Janez

uničevanje ljudi. Sicer je sodstvo v prvih letih po osamosvojitvi države naredilo veliko za odpravljanje krivic pri tistih, ki so preživeli prejšnje razmere. V nadaljevanju svojega posega je premier obravnaval množična morišča in primere, ki ne po slovenskem in tudi mednarodnem pravu nikoli ne zastarajo, pa jih slovenska sodišča nikoli niso obravnavala. Ni bil obsojen niti en krivec ali naročnik

jih povzroča, in omogočilo reforme, bodo protestirali tisti, ki jim sodstvo uničuje življenje. V svoji rubriki v časniku Delo se je na Janševa izvajanja na srečanju pri predsedniku države zelo ostro odzval novinar, urednik in komentator Janez Markeš. Zapisal je, da Janez Janša ni nekdo, ki bi smel kritizirati sodstvo. "Svojo plačo bo najbolje zaslužil, če bo spokal in šel z oblasti

SNG NOVA GORICA Prva premiera sezone 2020/21: Evropa, mati mila Materinska duša išče ljubezen

V tem še zmeraj nenavadnem času, ko se borimo proti nevidnemu sovražniku - koronavirusu, ki pogojuje tudi kulturno življenje, saj so zaradi nujnih zdravstvenih predpisov proti širitvi okužbe z virusom zdesetkani tudi prostori v dvoranah, kjer ne delujejo več garderobe, kjer je treba upoštevati varnostno razdaljo in ni več prijetnega komentiranja in kramljanja ob kozarčku dobre kapljice po premierah ..., se je v Slovenskem narodnem gledališču nova gledališka sezona začela 24. septembra, ko so na velikem odru krstno uprizorili avtorski projekt *Evropa, mati mila*, ki sta ga štiriročno stakala režiserka Tatjana Peršuh ter glasbenik in filozof Boštjan Narat. Pri tem je Narat prevzel tudi nalogo dramaturga, pa še glasbeno je opremil predstavo, ki ima za koproducenta Zavod Delak Ljubljana. Z mislijo na grški mit o Evropi, mladi

zali lepotic, ki jo je z zvijačo ugrabil Zevs v podobi belega bika in jo odpeljal stran od doma, in naslanjajoč se na dramo *Evropa - monolog za mater Korajžo in njene otroke* (2004) hrvaške književnice Ivane Sajko, sta Peršuhova in Narat besedilo prepredla s citati Macchiavellija, Dostojevskega, Camusa, Galimbertija, Schillerja in drugih, pa še svoja razmišljanja sta dodala. Tako je nastala sugestivna drama, kolaž, kot jo sama imenujeta, in vanjo natrosila vrsto filozofskih vprašanj, ki ne najdejo zmeraj zadovoljivih odgovorov, pa še druga spoznanja s širokega družbenega in psihološkega področja. Tako se ob posebljeni Evropi, ki je rodila nešteto otrok, izrisuje, seveda zmeraj odeta s filozofsko-psihološko tančico, burna zgodovina te celine od mitoloških prebliskov pa do krvavih spopadov, nastajanju in propadanju držav v njej,

pa do današnjih nič manj vihravih časov, ko tudi gospodarsko in politično "združena" Evropa še zmeraj išče svoj pravi

obraz, svojo istovetnost in si še zmeraj želi, da bi bila ljubljena. Navsezadnje smo vsi mi potomci "mitološke" Evrope. Po naših žilah teče evropska kri, zdaj sicer veliko manj kot nekdanj, saj se k tistim njenim belim prsim, s katerimi je došla svoje "prve" otroke, zateka

vedno več tujcev, ki iščejo pri njej varno zavetje. Pri tem pa seveda spreminjajo njeno podobo, podobo matere samohranilke, kot

vseskozi obdržala gledalce v šahu s svojo ne samo fizično "impozantno" figuro - med drugim svoj ne več vitki stas Evropa omenja svojemu "ljubemu polkovniku", ki se ne meni za njeno hrepenečo ljubezen -, ampak predvsem s svojo temperamentno, do potankosti izpiljeno igro. Ob njej, ki sedi na visokem prestolu s pomenljivimi bikovimi rogovi, so podoba bika posebljali v vseh pogledih izvrstni plesalci Nebojša Rako, Tilen Jeras, Andraž Jug, Aljoša Möderndorfer, Jošt Taraniš in Dušan Teropišič. Vse je v kostume - "nabrekli" je namenila Evropi - oblekla kostumografka Dajana Ljubičić. Kot Evropini otroci, ki se oglašajo na posnetkih in jih na odru ponazarjajo okrogli hladni robotki - ali sta nas avtorja v družbi scenografa Vranca Kumarja želela potisniti tudi v neki prihodnji zrobotiziran čas brez čustev? - sodelujejo še igralci Peter Harl, Maja

Poljanec Nemeč, Matija Rupel, Andrej Zalesjak in Žiga Udir. Zavajajoče nas začetni kristalni otroški glas z nežno pesmijo pospremi v samo dogajanje predstave, ob koncu katere vidimo Evropo, ki se s trudom spet povzpne na svoj prestol, simbol marsičesa, s katerega so jo iztrgali, in si otira rdeče sledi krvi, s katero so njen obraz in telo prepojili ponavljajoči se kruti boji. V kar "težkem" ozračju, ki ga poudarja tudi temina odra (oblikovalec svetlobe David Orešič), z utripajočimi rdečimi lučmi, trpko obvisi v zraku njeno vztrajno povpraševanje po ljubezni. Zdi se, da tega čustva sama ne najde nikjer. S predstave, prepolne simbolnih znakov, se gledalec vrača s težkimi mislimi in z željo, da bi evropska družba kaj postorila, da bi pregnala utrujenost in izčrpanost iz te naše uboge matere Evrope in da bi razvedrila njeno mračno lice.

Iva Koršič

Drugo srečanje goriške teološke šole

Koronavirus in več pogledov na smrt

V četrtek, 8. 10. 2020, je bilo v župnijski dvorani v Podturnu v Gorici drugo srečanje v sklopu teološke šole. Covid-19 nam vsak dan razkriva in nas opominja, kako krhki smo, kako negotovo in nesrečno je lahko človeško bivanje. Če ne osebno, vsaj po televiziji smo se seznanili s smrtjo, ki jo prinaša virus nove bolezni. Kljub velikim znanstvenim in tehnološkim korakom smo se spopadli z dejstvom, da tudi znanost nima odgovorov na vse in ne more pomagati, ko nastopi smrt. Med slovenskimi pisatelji in pesniki je mogoče Srečko Kosovel tisti, ki je najbolj zajel pojem smrti, ko je v verzih zapisal "Veliko moraš pretrpeti, prijatelj, da le-to poznaš /.../ Veliko moraš pretrpeti, da vstaneš od zaničovanj: živeti je lepo, trpeti in umreti strit in potepan." Predavatelj Santi Grassi se je tokrat zaustavil pri vprašanju smrti. V Sv. pismu je več knjig, ki govorijo o smrti. Peta Mojzesova knjiga, ali po grško *Devteronomij*, je delo, v katerem je neki nov pogled na smrt. Judje so sprva imenovali *Tora* (Postava) samo to knjigo, pozneje so razširili izraz še na druge, ker *Devteronomij* vsebuje postavo, ki jo je Bog dal Mojzesu. Knjiga ni več pripoved, zgodba, kot so bile prejšnje knjige o Mojzesu ali pripovedi o stvarjenju sveta, temveč je že neki načrt, dokončna vizija in prvi poizkus, da so postavo priredili in uzakonili. Človeku sta tu nakazani dve poti: prva je pot, ki pelje v smrt in jo izbere po navadi tisti, ki ni zvest Bogu; druga je pa pot, ki pelje v življenje. Smrt ni prikazana kot nekaj, kar srečamo ob koncu življenja, ampak se pomeša z življenjem

in se predstavi že ob začetku. Smrtniki so nekako tisti, ki so se postavili proti Bogu, tisti, ki niso zmožni zaveznitva. Kdor izbira življenje, je pa tisti, ki je izbral postavo. Pomenski smisel hebrejske besede za postavo, *Tora*, je obširnejši kot v slovenščini. Besedo *Tora*

V resnici ni tako, življenje samo nam pokaže, da se to ne uresniči. Po drugi strani pa vemo, je v Sv. pismu Mojzes velika, pomembna oseba, saj je bila njegova postava temelj razodetja in brez Mojzesa ni mogoče misliti na nastanek izraelskega naroda in njegovo

postanejo izkušnje negativne in neuporabne. Ta način gledanja je neprimeren, ker v njem postane dobiček povod vsega; človek išče svojo korist v vseh stvareh. Knjiga želi osvoboditi bralca te izmalicene in ogrožajoče logike. Smrt postane tako privilegirana

Hebrejec razume ne samo kot v zakoniku popisane zbirke pravnih odredb, ki jih lahko spoznamo in študiramo, ampak *Tora* je zanj predvsem navodilo in pravilo v širšem pomenu. Tukaj ni več Bog, ki pošilja smrt, ampak je človek sam, ki s svojo odgovornostjo odloča. Nadalje se smrt v Sv. pismu predstavlja v zelo skrivnostnem okviru: na primer v dogodku ob Mojzesovi smrti, Mojzes izdihne na gori Nebo z grenkobo v srcu, ker ni speljal do konca svojega načrta, da pripelje svoje ljudstvo v novo deželo. Ta smrt predstavlja neko protitež človeški želji, ki hoče videti življenje v svoji polnosti in vse življenjske načrte vedno izpolnjene. To se po navadi ne uresniči. Ali to pomeni, da naše življenje nima več smisla? Smrt nam kaže relativnost našega življenja? Človek si misli, da je zelo pomemben v očeh bližnjih, svoje okolice, misli, da se bodo drugi držali njegovih načrtov.

posebno vlogo v življenju narodov sveta. Kaj nam hoče to povedati? Prvo, da je vsak človek krhek in da ne more vsega uresničiti sam, drugo, da vsak, tudi Mojzes, mora v določenem trenutku predati "svoj načrt" drugemu. Mojzes je moral predati svojega Jozuetu ne zato, ker je bil le-ta boljši, ampak ker se življenje pretaka in prehaja z ene plati na drugo. Pridigar, po hebrejsko *Kohelet*, je lahko zelo protislovna knjiga, če si ob njeni razlagi ne moremo pomagati s pojasnili. Zdi se, da bralcu zbudi misel, da je nična katerakoli človeška resničnost ali izkušnja, da je vse absurdno, da se vsako delo, odnos, pričakovanje, ideal spremeni v nič. Je mešanica razmišljanj, napisanih v prozi, in izrekov ter pregovorov, napisanih v pesniški obliki. V resnici to besedilo nasprotuje pogledu *Devteronomija*, ki ima predpostavke na razmerju greh-kaznovanje in temelji na napačnem pristopu k smislu življenja, zaradi katerega

stolp, s katerega lahko ocenimo življenje. *Kohelet* postane tudi v nekaterih poglavjih način za napad na institucionalne religije, ki imajo kot logiko sprejemanje verskih obveznosti ali dolžnosti brez osebnega doživljanja in sodelovanja. Pridigar nasprotuje tej verski obliki in postavlja v ospredje poslušanje. Stara zaveza poziva Izraelce, naj ne izvajajo dejanj in da se ni pomembno posvečati obrednim žrtvam, ampak naj raje poslušajo Boga: "Poslušaj, Izrael, Gospod je naš Bog!" (5 Mz, 6,4). Pridigar poziva vernike ne toliko k poslušanju Boga, ampak predstavi "poslušanje" kot središče življenja. To je pristop k življenju, ki ga kdo ima ali ga nima in je usmerjen k dejanjem v zgodovini, k dogodkom, doživljanju oseb. Če ne znamo poslušati Boga, ne poslušamo niti svoje zgodovine, in če ne poslušamo zgodovine, ne znamo poslušati niti svojih bližnjih ...

Karlo Nanut

Kritika devinsko-nabrežinske opozicije

"Večina povečuje davke staroselcem!"

V devinsko-nabrežinski občini narašča davčna obremenitev prebivalstva. Desnosredinska večina, ki vodi občino, ne spoštuje predlogov levosredinske opozicije za zmanjšanje davkov s prikazom razmer, ki ne odgovarjajo resnici. Tako meni politična opozicija v tej občini, ki je v ponedeljek, 19. oktobra, v rojstni hiši Iga Grudna v Nabrežini sklicala tiskovno konferenco o davčni problematiki. Pred tedni je večina, ki jo vodi županja Pallotta, sklenila povišati davke, so dejali na srečanju. Občinski svet je na seji, ki je potekala 29. septembra, sprejel novi pravilnik davka IMU. Na osnovi le-tega "bodo občani plačevali nepremičninski davek IMU, ki so ga bili doslej oproščeni, tudi za zazidljive parcele, ki ležijo tik njihovih glavnih bivališč," pravi opozicija. Na seji je leva sredina predlagala tri popravke, ki jih večina ni sprejela. Predvidevali so: odpravo davka IMU za mala podjetja in povečanje davka za stanovanja, ki jih gradbena podjetja niso prodala; odpravo davka IMU za gradbene parcele okrog hiš; 10 % popust pri plačilu davka IMU, ki ga predvideva državni finančni zakon, za davčne zavezance, ki se odločijo za plačevanje prek bančnega trajnika (t. i. RID), se pravi kar s tekočega računa. "V odgovorih na naše zahteve je prišlo do navedbe kar nekaj netočnosti oziroma laži," je opozoril občinski svetnik Skupaj Igor Gabrovec. "Naši predlogi so šli v smer zmanjšanja davčne obremenitve nekaterih gospodarskih dejavnosti, ki jih je prizadel koronavirus. Hkrati smo hoteli, da bi še nadalje bili oproščeni plačevanja davka vsi tisti, katerih vrt, vinograd ali sadovnjak ob hiši leži na zazidljivi parceli. Večina se je odločila drugače in s tem ni izkazala pozornosti do zahtev domačega prebivalstva," je poudaril svetnik SSK.

S svojo izbiro desna sredina zmanjšuje davke vplivnim in jih povečuje staroselcem, pravi leva sredina. V sesljskem turističnem naselju Portopiccolo je namreč še več stotin neprodanih stanovanj.

Predstavniki 5 zvezd Lorenzo Celic je menil, da sedanja uprava "dela le propagando na koži od koronavirusa prizadetih občanov." Massimo Veronese (DS) je izpostavil, da je sedanja uprava prepoznavna zgolj po tem, "da zvrta krivdo za svoje neuspehe na prejšnjo upravo." Prejšnji odbornik za bilanco Lorenzo Corigliano (DS) je obrazložil, da je v občinski blagajni dovolj sredstev za sprejem predlaganih popravkov. Na osnovi novega pravilnika davka IMU na pritikle ne bo plačeval tisti, čigar hiša in zemljišče sta vpisana kot ena sama katastrska parcela. "Ker je v kraških vaseh zemljiška razdrobljenost, bo za zazidljive parcele treba plačati davek IMU," opozarja Corigliano. Rešitev predstavlja za občane združevanje zemljišč, ki pa precej stane.

Srečanja so se udeležili tudi občinska svetnika Vladimiro Mervic (Občani za zaliv) in Mariza Skerk (DS) ter predstavnik Komunistične prenove Daniele Dovenana.

V repliki na izrečene kritike je županja Pallotta dejala, da njena uprava ni zvišala količnikov za davek IMU. Drugim sprejetim novostim na davčnem področju so botrovali tehnični in ne politični razlogi, pravi devinsko-nabrežinska županja.

Po prvem obroku, ki so ga poravnali junija, bodo občani sredi decembra plačali še saldo davka IMU. Levosredinske politične sile devinsko-nabrežinske občine so zahtevale sklic komisije za transparentnost z namenom, da člani le-te razčistijo nejasnosti okrog davčne politike.

Mch

Ob začetku akademskega leta

Univerza v času koronavirusa

Z oktobrom se je tudi v Sloveniji začelo novo akademsko leto – žal ne na najboljši način, saj je pouk zaradi vedno hujših epidemioloških razmer začel potekati na daljavo že v drugem tednu predavanj. Univerzitetni študentje morajo slediti predavanjem preko video konferenc, kar ni najboljše predvsem za prve letnike, ki se šele prilagajajo univerzitetnemu sistemu študija. Predavanja na slovenskih fakultetah so v prvem tednu potekala večinoma hibridno, vseskozi je sicer bila strogo obvezna uporaba maske in potrebna sanifikacija miz pred uporabo. Na vseh fakultetah so imeli prvi letniki prednost za

obiskovanje predavanj v živo. Nekatere fakultete so imele predavanja pretežno na daljavo, na primer Fakulteta za elektrotehniko. Tudi na Pravni fakulteti in na Fakulteti za družbene vede so predavanja začetno potekala hibridno. Podobno velja tudi za Filozofsko fakulteto, čeprav skušajo omogočiti čim več predavanj v živo, saj je to gotovo najučinkovitejši način podajanja snovi. Ker so se številke okuženih v Sloveniji začele nevarno višati, je vodstvo Univerze v Ljubljani 13. oktobra izdalo nova priporočila, in sicer, naj fakultete izvajajo pedagoški proces in raziskovalno delo, kjer je to možno, na daljavo oz. od doma. Kjer to ni možno, je treba dosledno

upoštevati protokole za zagotavljanje varnosti pred okužbo z virusom. V primeru, da ima kdo prisotne simptome okužbe s koronavirusom, naj ostane doma. V ponedeljek, 19. oktobra, ko so v Sloveniji razglasili epidemijo, je bilo po podatkih NIJZ okrog 800 novih okužb, nikoli toliko, odkar se je pojavil koronavirus. Številke se še vedno višajo iz dneva v dan. V državi je več kot 13 tisoč aktivnih okužb z virusom. Vse slovenske regije v Sloveniji so na rdečem seznamu razen Obalno-kraške, ki je oranžna; prehod bo mogoč le iz oranžnih v rdeče regije, ne pa obratno. V rdečih regijah od 16. oktobra velja splošna prepoved zbiranj, shodov,

porok, druženj ipd. Tudi Italija ni v najboljšem položaju. Uporaba maske je spet obvezna tudi na odprtem, saj vsak dan beležijo na tisoče novih primerov okužb z virusom; število okužb se je začelo višati tik pred začetkom jeseni, s prihodom hladnejšega vremena. Za zdaj predavanja na italijanskih univerzah potekajo večinoma na daljavo. Zaradi velikega števila udeležencev na nekaterih fakultetah je število mest v predavalnici omejeno za zagotovitev 1,5-metrške razdalje med študenti. Študentje se morajo za posamezna predavanja registrirati preko aplikacije, ki se imenuje Safety4All. Za vse, ki jim ne uspe se

udeležiti predavanj, obstaja možnost prisostvovanja na daljavo preko spletne video konference. Kot je izjavil rektor ljubljanske Univerze prof. dr. Igor Papič, so bili zaradi koronavirusa čez noč prisiljeni se prilagoditi neznanim razmeram, polnim ugibanj in neznank, na vseh področjih: doma, v službi, pri preživljanju prostega časa in v javnem življenju. Rektor se je osebno zahvalil študentom za pomoč v teh težkih časih, ki jo dajejo slovenskim državljanom – študentje Medicinske in Zdravstvene fakultete so se npr. prostovoljno javili za pomoč pri oskrbi bolnikov, na Pedagoški fakulteti poteka psihosocialna svetovalica

za študente, Fakulteta za šport daje uporabne nasvete za gibanje in telovadbo, na Fakulteti za elektrotehniko in Fakulteti za strojništvo se angažirajo pri sestavljanju večjega števila respiratorjev itd. Rektor obenem poziva vse na univerzi, od sodelavcev do študentov, naj v tej resni situaciji ohranijo "trezno glavo", saj je prepričan, da "bomo zmogli prebroditi tudi čase, ki nam niso naklonjeni. Skupni cilj je, da se bodo študentje v tem študijskem letu kljub vsemu čim več naučili, kljub nenavadnim okoliščinam in sredstvom. Kot je podčrtal, pomagajmo si, držimo skupaj, pogovarjajmo se, ostanimo aktivni! In predvsem zdravi. Samuel Devetak

“Kdor misli,
da je odpadlo
listje mrtvo,
ga ni nikdar videl
plesati v *vetru*”

@ivanpersoglia

NOVI
GLAS

#NAROČISE

Uredništvo

www.noviglas.eu
gorica@noviglas.eu
+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com
+39 0481 533177

